SQUENCE CHANGE FROM (44 to 48)

వేంకటకవి, తురగా

నిర్వచనభగీరథోపాఖ్యానము

గుంటూరు, 1907

Record no. 349

Vēṅkaṭakavi, Turagā

Nirvacanabhagīradhōpākhyānamu

Guṇṭūru, 1907

Record no. 349

SUNDARAYYA VIGNANA KENDRAM

1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampalli
Hyderabad – 500 044, Andhra Pradesh, India

Bibliographic Record Target

వేంకటకవి, తురగా.

నిర్వచనభగీరధోపాఖ్యానము / తురగా వేంకటకవిచే రచింపంబడినది.- గుంటూరు : భీమా రామదాసు, 1907.

71p. ;20 cm.

Record no. 349

Vēṅkaṭakavi, Turagā.

Nirvacanabhagīradhōpākhyānamu / Turagā Vēṅkaṭakavicē racimpambaḍinadi.- Guṇṭūru : Bhīmā Rāmadāsu, 1907.

71p. ;20 cm.

Record no. 349

35 mm microfilm

Image placement: IA (IIA) IB IIB   Date filming began:

శ్రీ

నిర్వచనభగీరథోపాఖ్యానము

ఇది

తురగా వేంకటకవిచే

రచింపంబడి

శ్రీమా రామదాసుగారిచే

గుంటూరులోనున్న

వాణీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రచురింపంబడియె.

1907

శ్రీవాసుదేవాయనమః.

నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యానము.

శ్రీసౌందర్యపయోజలాకరవరోర్మిప్రోజ్వలంబత్రిదు । ర్వాసో
ముఖ్యమునీంద్రసేవితమమిత్రధ్వాంతనక్తాంతనం । భాసత్పూషమనార్య
దుర్లభము భీమారామదాసాత్మన । ద్వ్యాసంబైతగుచున్న కేశవ పరబ్ర
హ్మంబుమమ్మేలుతన్॥

సీ॥ భువనజాతములున్న బొజ్జవానివరించి భువనజాతములుగీము
లుగమించి । కమలాంకసహజమై గౌరవంబువహించి కమలాంకమైమెక
శాగరిమగాంచి । ప్రద్యుమ్నుడనుతనూభవుకూర్మిగనిపెంచి ప్రద్యుమ్న
గృహపాళి పదవినించి । జీవనాకరమందు చెన్నుమీరజనించి జీవనాకర
ములాశ్రితులకూంచి । ధాత్రిజెల్వారులేఖ కాంతామతల్లి । తల్లితల్లియ
శేషాత్మదాసకల్ప । వల్లిశ్రీరామదాసుసద్భవనసీమ । నుండుగాతసరిష్టా
ళిజెండుగాత॥

శా॥ సామేనంగల నన్నుజూడకయె శీర్షంబెక్కియున్నావటం ।
చామిన్నేటినిబల్కియవ్వలికి ద్రోయంగాళికాదేవియు । గ్రామర్షంబున
నర్ధచంద్రమిడి కేళ్ళాత్తించెనాగన్ శిర । స్వామిన్ ఖండవిధుండుగ్రాలదగు
మా శ్రీకంఠుసేవించెదన్॥

సీ॥ కమలోజ్వలంబైన కరతలస్థితిగాంచి ఘనసుషమావిభూతిని
వహించి । చిత్రకాగ్నిశిఖోల్లసితఫాలమునమించి ఖలనిశాచరపురంబు
లగలంచి । సరసగుణకదంబసంగతివర్తించి హాలికాండవైభవంబవధరిం
చి । రత్నాకరకలాప రమ్యంబునెసగించి యచలశృంగారాలయతవసిం
చి । సంతతంబుశివాభిఖ్య సంగ్రహించి । నిరుపమంబైన యభ్రివేణిని
భరించి । సుగనివడువున నెగడెడి నగతనూజ । భూరిసంపదలిడి మమ్ము
బ్రోచుగాత॥

ఉ॥ తొసిరిలోగిటంగలిగి దైవతకోటికి మేటియైవచః। కేసరిమధ్య కావ్యములు కేళిగృహంబులు జేసియధ్వర। గ్రాసులు మెచ్చనిక్కపుజగంబుసుఖంబుగనేలుచున్నభా। షాసఖుడాయురున్నతులొసంగుత మాకసిశంబుకూర్మిమిన్॥

మ॥ కవులశ్రాంతముగొల్వమించిభువనఖ్యాతిన్విడంబించియూ। ర్మివితానంబుధరించి కచ్ఛపిఘనశ్రీలన్ప్రవర్తించిభూ। ర్యవదాతప్రభలన్వహించివర శబ్దాభోగతల్ గాంచిన। చ్ఛవయాదివ్య సరస్వతీమణిరసశ్రేణుల్ ప్రసాదించుతన్॥

చ॥ కరదళితాభ్రధునవ్యరువి కాసరోజుడుభక్తకుంజరో। త్కరసురగహ్వరీజుడు జగన్నయనోజ్వల తేజుడున్నమ। త్సరదసకళాజితాజుడురసారధునగ్రతనూజుడున్ శ్రీపూ। మరుదపసారితాచల సమాజుడుమాజుడుమమ్ముబ్రోవుతన్॥

సీ॥ అమితరాగప్రశస్తాభిరామైక సుగ్రీవుడైయవిత సుగ్రీవుడయ్యె। ధీరకేసర్యంబు నారమణ్యాగ్రకుమారుడై సత్వకుమారుడయ్యె। పదనఖదళితశుంభత్సు వేలాహ్వాయాగారుడైన తహ్యాదాగారుడయ్యె। రామాస్యపూర్ణతా రారాట్చకోరాయి తాక్షుడైదోర్నిర్జితాక్షుడయ్యె। నెవ్వడాతండు మత్కృతాహీనకావ్య। హారఘటితామలినశబ్దవారమూర్తి। కుండువిజ్ఞానధుత సనకుండువాయు। పుత్రకుండు సిరులమమ్ముబ్రోచుగాత॥

చ॥ రవిశశిభూజసౌమ్య సురరాట్సచివాసుర దేశికార్కిరా। హువులునుగేతువుల్ బదునొకండగురాసినెసంగుసౌఖ్యమీ। నవకృతియత్నకారి కధునాతనసత్కవిరాజకల్పక। ద్రువునకు రామదాసునకు రూఢిగనిత్తురు గాతకూరిమిన్॥

గీ॥ మానితాద్వైతదంభ భర్మంబుదుర్మ। తాంధకారవిగోచరంబైనభాను। మూర్తియైలోచిదానినిమ్ముగవెలుంగ। గరపిచెలువొందు శంకర గురుభజింతు॥

గీ॥ వేదములకన్నిటికి భాష్యవిరచనంబు। జేసినిజకీర్తులాశలజే

ర్చికశ్రాలు। కాలమాధవయతిని నిక్కముగగొల్తు। నిరుపమంబుగనీకృతినెగడుకొరకు॥

శా॥ తానద్వైతసరోరుహాకరము మాద్యద్దాన వాంశోదితా। ర్యానీకచ్ఛల కాసరచ్ఛటలచే నత్యాకులంబైచనం। గానచ్ఛస్థితిధీమ్రపాకతక యోగశ్రీనెసంగించెల। క్ష్మీనారాయణుడమ్మహాయతివిభుంగీర్తింతు శ్రేయోర్థినై॥

క॥ కొలుతుసద్గురువిద్యా। లలితలహర్యాశ్రిమాలి లసితవివశ్చి। జ్జలరుహహేళిజ్ఞానక। పిలశౌరి పాటిబండ పిచ్చయసూరిన్॥

శా॥ ధీమంతుల్ స్మరణీకృతామితమహాదేవాభిధానుంగళా। శ్రీమంతున్వరమండపాటికులజుల్ శిష్యచ్ఛటాకల్పును। క్షేముంగూపతటాకసృష్టి పరమేష్టింజానకీరాముసం। ధామృత్యుంజయు మత్సఖుల్ దలతు శబ్దశ్రేణికాసిద్ధికిన్॥

మ॥ పరమానందసుధాసరిల్లహరికా పాణింధమాంచత్కవి। త్వారమాకల్పితమైధిలీశ్వర చరిత్రచ్ఛద్మసప్రచ్ఛదాం। తరనిర్యాతయశస్సితాభ్రసురజః సంతానశ్వేతీభవ। త్సరసీజాతభవాండునాకుభవునాత్మంగూర్మిసేవించెదన్॥

ఉ॥ మోములునాల్గులేని బిసపుష్పభవుండుద్విబాహుడౌరమా। ధాముడునేత్రయుగ్మ గిరిధన్వియనందగు బాదరాయణ। స్వామివసిష్ఠునప్తనల శక్తినుపౌత్రుబరాశరాత్మజ। గ్రామణిశ్రీశుకార్య గురుగాఢతపోనిధినాశ్రయించెదన్॥

మ॥ భవభూతింజయదేవు బిల్హణకవిన్బాణున్మయూరాభిధున్। శివభద్రాహ్వయు భట్టహర్షుగుణ రాశిన్ గాళిదాసాఖ్యభా। రవిమాఘున్సమదంతుమల్హణుని ధారానాధుదండిన్ బుధ। స్తవసుంధర్మసుధీమణిందలతు నాత్మంగావ్యసంసిద్ధికిన్॥

గీ॥ సౌరభాషనలరు భారతరామాయ। ణములుదెల్గొనర్చినుమహితమగు। కీర్తినటికిగొండ్లిగీములాశలుజేసి। నట్టికవులదలతు నధికభక్తి॥

చ॥ చదివినహాయనంబులు ప్రసంగవశంబున బల్కుటింత్రైబెం। పొదవినవిద్య దెల్పరు క్రియోన్నతిబారము లైనపద్యముల్ । వదురుదురర్థయుక్తముగ వాడిక లేనివి జెప్ప లేరహో। పెదవిమలంతు రార్యకృతిబృందముగ న్గొనినీచకాకవుల్॥

ఉ॥ డగ్గరియున్న నాడగగడంగరు జచ్చినయట్లు దవ్వనం । బగ్గలు జెప్పుచుందురల పట్టునధీరుడు దారసిల్లినన్ । సిగ్గున బారజూచెదరి సీయలనీచులనుచ్చరింపన। మ్యగ్గురుభక్తిశాలికిమహాకవివాళికిరోతగాదొకో॥

గీ॥ ఈకరణినిష్ట దేవతానీకములను । వరమతాచార్యులను కళాగురుని సఖుని । సంస్కృతకవిప్రభులనాంధ్రసత్కవులను । నుతులుగావించికుకవిధిక్కృతులు సలిపి॥

క॥ కృతినొక్కటి నిర్మింపన్ । మతిదలచియు నెల్లమంద మారారిపద । ద్వితయంబుగొల్చిక్రమ్మరి । కుతుపసమయమునను గంటిగుడిపూడితగన్॥

గీ॥ అవనిగుడిపూడి వెంకటప్పయ్యధీరు । డంగజాకారు డతులవిద్యావిచారు । డామహోదారునింటికే నరుగ బ్రేమ । నెరపిబంధుప్రియమునమన్నించినిల్పె॥

గీ॥ నిల్పిసరసాన్నమునతుష్టి నెరపినన్ను । గూర్చుకొని వెంకటప్పయ్యకోవిదుండు । ప్రేమభీమాన్వయుడగు శ్రీరామదాసు । నింటికే తేరగూర్మివహించియతడు॥

క॥ మమ్మున్నతాసనములహి । తమ్ముగగూర్చుండబెట్టి దాశరథిచరి । త్రమ్మాకర్ణించుచు । మోదమ్మారగనుండ కొంతదడవరిగినచోన్॥

మ॥ స్థిరకీర్తిన్ దురగాన్వయున్ సుగుణకంధిన్ దక్షిణామూర్తిన్స । త్కరుణాలబ్ధకవిత్వనిర్మితబహుగ్రంథోత్కరున్ సండితా । భరణుం వేంకటకవ్యధీశ్వరుమహా పల్యంకికోద్భాసితున్ । సరసున్ నన్గని పల్కె ధూర్జటిజటా సందీప్తగంగార్భటిన్॥

ఉ॥ భారతమందు పంచదశపర్వములం దెనుగించినట్టిధీ । సారుడు

దిక్కనాధ్వరి రసాస్థలి నెవ్వనిగోత్రసంభవుం । డైరహిఁ కెక్కె గౌతమమహామునిగోత్రపవిత్రుడెవ్వడా । ధీరుడు వేంకటప్పయ సుధీమణి మత్సఖుడౌ యెఱుంగవే॥

చ॥ నయనిధితీర్థయాత్రలు ఘనంబుగ నీగుడిపూడి వెంకటప్పయ జతబాయకేమును నిజాంగనతోనొనరించినాడని । శ్చయముగ నన్నియుం గలుషసంఘహరంబులె యైనగంగయా । రయనధికంబటంద్రు సుకరంబుగ వ్రాయుము తత్కథాస్థితుల్॥

ఉ॥ నాకులజాతవీరులిటు నాకుల చేరక యుండిరంచుము। న్నాకులుడై భగీరథుడ నాకులవృత్తి దపంబొనర్పమీ । నాకరతూణు దేపగిది నాకధునిం గొనె నెట్లు దానిదా । నాకకు దెచ్చి మానితగ నాకలిదీర్చుకొనెన్ వచింపుమీ॥

క॥ గుడిచెర్వు దోపుగొడుకున్ । గడిమి ద్విజస్థాపనంబు గనకము ధరయుం। దిడుటయు నుకబ్బమెన్నం। బడుసంతతులనగ దెరవుపల్లెదివికిన్॥

ఉ॥ అందొకకావ్యమొప్పు నఖిలావనిలో దిరమైయటంచుము । న్నందరు జెప్పువింటి సుగుణాకరదాని సృజించియిందుజే । న్నొందెదు చెన్నకేశవు మహోరగశాయినిభర్త జేసియా । నందము జెందజేయుమధునాతనపండిత మానసాళికిన్॥

క॥ అనిచీనాంబరములుమం । డనహారాశ్వములనిచ్చి నంజేకొని స । య్యన నేతత్కావ్యప్రే। రణకార్యన్వయము వరుస వ్రాయగడగితిన్॥

సీ॥ శకటతృపాటోగ్ర శార్వరారుణమూర్తిన్ హలకులిశాదిరేఖానువర్తి కాళియఫణిఫణాగ్రవిహారతత్పరంబార్యహృద్గేహదీపాంకురంబు । నతలేఖమకుటరత్నప్రభాకలితంబు లక్ష్మీకరోదరలాలితంబు। జటులారిరూప యుక్కటకాభిరామంబు భాగవతార్చనాప్రౌఢిమంబు। పత్రరథరాజవాహను పడజలజము । బుట్టిరచ్చోటఖల కులాంభోధికుంభ । జాతులజరాపగావరజాతులగుచు। శూద్రవిభులుయశోజితశూద్రవిభులు॥

గీ॥ అందునాలుగు తెగలుగా నతిశయిల్లె । వెలమలనకమ్మలనఱ

డ్డిపీగులనగ । తెలగలనగనువీరిలో తెలగవారు । ప్రబలిరుర్విస్థలిని శివ భక్తులగుచు॥

క॥ శివునకుమహానటాహ్వయ । మవుటనుతద్భక్తులీ మహామహులై గౌరవమొందుటపదవృద్ధిగ । దవిలిమహానాటివారనగ వెలసిరిలన్॥

గీ॥ తన్మహానాటిశబ్దతద్భవముగాదె । యిపుడుమహానాడననాంధ్రవిపులయందు । జెల్లెవీరికికకుబంత సింధురోరు । దంతినిభకీర్తి నెసగిరిధరణివీరు॥

క॥ ఈతెగలోజనియించెన్ । శీతగిరీందూరగేశశివసిరిబలా। రాతిగజాభయశముబెం । పైతగవెంకయ్యసత్కులాకల్పంబై॥

సీ॥ దర్పనిరంకుశోద్యద్వైరిశరధికిబాడబంబెవ్వానివేడబంబు। సమధికామలయశశ్శాల్యంకురాళికి విత్తనంబెవ్వానిపెత్తనంబు। భూమీసురులకుచింతామణీమందార రూపకంబెవ్వాని ప్రాపకంబు । నృపసభాజనరంజనీభూతకల్యాణ సూచకంబెవ్వాని వాచకంబు । భళిరయతడువిరాజిల్లెభవ్యనుకృత సారతటినీకృపీటవంతూళితాఖి। లాత్మకులపూర్వపూరుషోగ్రాఘకర్ద । మాళిభీమాన్వయుడు వేంకయాభిధుండు॥

క॥ ఆభీమావెంకయ్యామ । హాభీమాయోధనాగ తారిజయుని నం।ధాభీమానుజునజజా । యాభీమాభయశురామయాఖ్యునిగనియెన్॥

సీ॥ వరకవిరాగకవనమిచ్చిధాత్రినుత్కటకీర్తి నిల్పినఘనుడితండు । పరమహాబలము లెప్పాటపైనడరిన దెరలనిసద్గోత్ర వరుడితండు । ధీరచక్రములకెంతేరశ్మినిడి ప్రశస్తముగన్నలోకబాంధవుడితండు। కచ్ఛపమకరశంఖము ఖనిధానాతిశయుడైన సర్వజ్ఞసఖుడితండు । భూరికళలనెసగుమహాభోగియాతె । డనుచుదన్నుఖిలార్యాళు లభినుతింప । నలరెభీమాన్వయుడురామయాభిధుండు । మిత్రహృదయాంబుజములకు మిత్రుడగుచు॥

క॥ సచ్చరితుడురామయవేం। కచ్చమ్మనుగానియెమున్ను గరుడధ్వజుడా । పచ్చవిలుతుగన్నమనువి - యచ్చరతతిమెచ్చుబెండ్లియయినవిధమునన్ ॥

మ॥ పతికారంభవనీవకావళుల కన్వప్నద్రుశాఖోత్తమం । బతిధిశ్రేణుల కన్నపూర్ణస్వవయస్యా నీరజాస్యాళికం । చితయాగాశనధేనురత్నమగుచుం జెల్వొందెనారారయా । క్షితివేంకచ్చమచర్యలూహనలుపన్ శ్రీమాత్రశక్యంబులే॥

క॥ వేంకచ్చనురామయకున్ । గాంకాభయశుండు పుల్లయాఖ్యుడొదవెని । వ్వంకయగుశచికిహరికిక । లంకుండుజయంతుడుజ్వలతబొడమగన్॥

సీ॥ చేయుంచినాడునిశ్చింతతో బెండ్లిండ్లు వడుగులుబ్రాహ్మణవ్రాతములకు । పూయించినాడు దిక్పూర్ణేందుముఖులకు ఘనయశఃపాటీరకర్దమంబు । వాయించినాడు చెంపలుబ్రీల దోర్దగ్రములుసాచి నీచారిపుంజములను । కోయించినాడతిక్రూరపాటచ్చర ప్రాణిచ్చటలనంటబట్టిజట్లు । భళిగసాధారణుండెజంభగిపుసదృశ । వైభవాఢ్యుండు భీమాన్వవాయజలని । ధానజైవాతృకుండుమంధానశిఖరి । ధైర్యకలితుండుపుల్లయ్యధార్మికుండు॥

క॥ భీమాపుల్లయధీరుడు । బ్రేమన్ శ్రీకోటమాంబ ప్రియగాగొనియెన్। రామప్రభుడామిథిలా । స్వామిసుతంగైకొనినయశంబేపారన్॥

సీ॥ విభుడుగోపించంగ వెరచుటింతియెగాదు కనరానదేనాడు బెనిమిటిమెడ।చుట్టాలతప్పులెంచుటలెరుంగమియెకాదమర ధేనువుబాం।ధవాళికెల్ల । మార్గణశ్రేణుల మనుచుటింతియెకాదు వేమారుచనుదేరవిసువుకొనదు । ప్రాణనాయకసుహృత్సటలిబ్రోచుటయె కాదాత్మసోదరులయట్లాదరించు । భళిరయానాతికుద్దిజెప్పగగలారె। సతులుముల్లోకములునవిజనులువొగడ । నలరెభీమాన్వయుడగుపుల్లయ్యబోటి। వాఙ్మదనఘోటికోటమాంబావధూటి॥

క॥ పుల్లయ్యకుకోటమకుజ । గల్లలితశ్లోకమల్లికాసుమమాలా తల్లజయుతదిక్స్త్రీనిధ । మిల్లుండగురామదాసుమెరసెన్సుతుడై॥

సీ॥ గంతువై చెడి కురంగముకెండు ఖండముల్గాజిప్ప సెలనార్చుకొశలంబు । నాముకేనుగనుగ్రోవ్వారకేల్వట్టి గిపెట్టింపజాలినభీమబల

ము । పైవిహంగముగుంటి భారుచేవడిచుక్క దెగిపడ్డగతినేయుమగతనం
బు । పొదనున్న పులినిబిట్టదలించియెదురేగి కరుకుబాకునగ్రుమ్ముగడును
తనము । తనకేకలదంచుశూరబృందములుమెచ్చ । ప్రబలెభీమాన్వవా
యవారాశిపూర్ణ । శరజవిమతుండుహృద్గతనరహితుండు। దానవిజితఘ
నుడురామదాసఘనుడు॥

సీ॥ వసుధశల్యములెన్ని వ్రాల్చుకున్నదధీచి నిదానమునకె
ట్లుజెప్పవచ్చు । స్థాణువుదలవ్రీల దానెంతకొట్టిన పార్థుడెట్లుగుబలప్రథకు
దీటు । భంగసంహతిపెన్గ బడియెట్లోరలివశరధివచ్చునేగ భీరతకుసాటి ।
చుక్కవాలనకమిన్నెక్కినిక్కినిశాధవు డెట్లుకీర్తికిసవతువచ్చు । నను
చువిద్వత్కవిశ్రేణులభినుతింప । నలరెభీమాభిజనమహోద్యానపారిజా
తుడనవరతా పారిజాతుడర్థి । దైన్యహననుండు శ్రీరామదాసఘనుడు॥

గీ॥ శ్రీమహాలక్ష్మమనుమున్పరిగ్రహించి। పిదపహనుమాయమాం
బను బెండ్లియాడి । ప్రథితసౌఖ్యనిరంతరోధ్భాసియగుచు। తేజరిలెరా
మదాసుపృథ్వీతలమున॥

సీ॥ అవిముక్తముఖ్యపుణ్యక్షేత్రములు ప్రాణవిభుతోడ గూడిసే
వించెగూర్మి । నఖిలపురాణేతిహాసంబులసనాథయై పండితాళిచేనాల
కించె । సరసవిశ్రాణనచ్ఛలపయోదామృత శ్రీలవనీపనీపాళిమనిచె। న
విరతాభీష్టమృష్టాన్నంబుల నొసంగికలచుట్టములనెల్ల గారవించె । నౌర
యీయమ్మజేజేలయూరు పీడి నెలతయైక్రాలుచింతామణియెయటంచు।
తజ్ఞులెన్న నెగడె రామదాసుహృజ్జలరుహారోలంబశ్రీమహాలక్ష్మమాంబ॥

ఉ॥ శారదవాక్యసంపదకు సత్యవరాకృతి కార్యశత్రుసం । హా
రపటిష్ఠతావిధిక యవ్యవహారతకబ్జగేహవి । స్ఫారపతివ్రతోన్నతికి వా
ర్ధిపటాత్మజయీవికాసుర । ఊర్మోరుహశాఖయారహనుమాయమ నెన్న
వశంబెయేరికిన్॥

గీ॥ రామదాసధీర రత్నంబునకుకుమా । రకుడుకోటయాఖ్యుడ
కలుషుండు । ప్రబలెహీరహారపారదడిండీర । సదృశకీర్తియగుచుజగతి
యందు॥

క॥ ఈకోటయ్యకులాంగన । పాకారిసతీసమాన ప్రబలౌరమణ
మాం। బాకాంతమార్గణులకుమ । హాకల్పకవల్లినాగనార్యులుమెచ్చన్॥

గీ॥ ధాత్రిహనుమాయమకురామదాసునకును । గలిగిరికుమా
రవరులువేంకయసమాహ్వ । యుండుమరియుమార్కండేయుడు భయ
వంశ । పావనుడగుకుచేలుడుభవ్యగుణుడు॥

సీ॥ తండ్రియాశ్రీరామదాసుగంగాస్నాన సుకృతఫలంబువిస్ఫు
రణముగుచు । సర్వంసహాసుర సముదాయభావు కాశీర్వచనాళిప్రసిద్ధ
మగుచు । నిలవేలుపులకృపావిలసనంబులు సముద్దామప్రభావకందంబు
లగుచు । ప్రాంచిత్రైకాదశస్థానచరన్నవగ్రహ దృష్టిసతతంబుకరమొసగు
చు । వేంకయాఖ్యమార్కండేయువిశదమూర్తి । యగుకుచేలునిబ్రో
చుతనవనియుండు । పార్వతీపరమేశ్వరుల్ భార్గవీవి । ధులునుబ్రహ్మవిధు
లుగాతురలఘుకరుణ॥

సీ॥ పాలమున్నీటిలోపలితోణుంకులమీద చెలువరాపాన్పుపైజ
లజనయను । డెందాకవసియించు నందాకభీమాన్వవాయ పాథోరాశి
పర్వచంద్రు । డగురామదాసు కీర్త్యంగనామణితోడ సతనివంగడపువా
రందరుండు । రలచెన్నకేశవునలఘుదయారసంబున నీప్రబంధంబుభూత
లమున । నార్యవర్ణితమైధాత్రినలరుగాత । రాజతాపసుడగు భగీరథు
నిచర్యలాలకించినవారికినజరవాహి । నీజలస్నానపుణ్యంబు నెగడుగాత॥
ప్రళయాబ్ధినిర్మగ్న భయమూర్ఛితనలో జగమునమార్కండేయు గాచెనె
వ్వ । డనికిడాగ్గొనినయర్జునునకువిశ్వరూప శ్రీనిజూపినపరుడెవండు। సు
రరాజలిగబిట్టుగురియించురావాన కచలమెత్తినవిర్మలాత్ముడెవడు। వత్స
గోపార్భకావళిగొన్న ధాతకు మహిమజూపినభక్తమాన్యుడెవడు । శ్రు
తులబుట్టినస్థిరై తేజాసతులజంపి । తత్తరసమునవెవడుగోత్రనొసగించె నత
డుశ్రీచెన్నకేశవుడామహాను । భావుడలచినయిష్టార్థఫలములరుదే॥

క॥ ఏవంవిధచర్యానకున్ । సేవితసురవర్యానకు వసితసూర్యాన
కున్ । పావనకార్యానకజర । గ్రావశ్రీధైర్యానకు జగద్ధుర్యానకున్ ॥౧॥
సరసిజభవాండకోటర । భరితయశశ్శమితశశ్యపర్యంకునకున్॥

వరశీర్షసహస్రాహీ శ్వరపృథుభోగాంతరాళ పర్యంకునకున్ ॥౨॥

కోవిదసన్నుతపదరా । జీవునకున్ యాతుధానజీవోగ్రగసీ । దా
వునకు చెన్నకేశవ । దేవునకున్ నిష్కళంక దృఢభావునకున్ ॥ ౩॥

రాసోల్లాసునకు నుత । వ్యాసునకున్ శాతకుంభవాసునకు నిరా
యాసునకున్ గుడిపూండిని । వాసునకున్ రక్షితాత్మపద దాసునకున్ ॥ ౪॥

శౌరికి సమస్తజగదా । ధారికి కేవలరథాంగధారికి వరభీ। మారా
మాదానహృదయవి । హారికి కమలాచ్ఛచిత్తహారికి హరికిన్ ॥౫॥

వరజనకసూక్ష్మగోత్రా । కరవిస్రుతరామదాసకరకృతపూజా।
భరణునకున్ శరణాగత । భరణునకున్ భక్తలోక భవతరణునకున్ ॥ ౬॥

ఇట్లొసంగీకృతంబుగా నీప్రబంధ । మేను గావించి వినుపింతు నిపుడు విను
ము । చెన్నకేశవదేవప్రసన్నభావ । సముచిమాకారకలుమవసీకుతార॥

ఉ। శ్రీమృదుపీఠదంఘ్రిప పక్షితధారాంహానంబు సజ్జన । స్తోమవి
పత్కదంబనిమ ఘపక్వవసీదహానంబు భూరిని । స్తోమహితాత్మిష భావజబ్జ
జాతవనత్ప్రహానంబజనప్రియంబ్ । నైమిశనామపుణ్యగహనంబు జహత్క
హానంబు భాసిలున్ ॥

సీ॥ శోకంబునకు నోతుశోకంబునకు నుగ్ర కాకంబునకు పైకపాక
ములకు । కోకంబులకు నజానీకంబులకు నుష్ట్ర భేకంబులకు దందశూకముల
కు । కోలంబులకును శార్దూలంబులకు సింహజాలంబులకును శుండాల
ములకు । మకరంబులకు తేనునికరంబులకు భూరికిశోరంబులకు బకప్రక
రములకు । శ్యేనములకు గపోతసంతానములకు । పీతులకు మర్ద్దవుద
న్నపోతులకును । సహజవైరంబు మానస్మై యహరహంబు । మహితమ
య్యెత దాశ్రమమహిమ జేసి॥

ఉ॥ అచ్చటద్వాదశాబ్దమితమైన తన్మైత్రి నెనంగు సత్వరం । బ
చ్చుగ శౌనకాదికమహర్షిసమూహము లాచరింపగా । వచ్చె రథాంగధో
త్క్రిమణపర్తనసూతుడు సూతుడట్టిపె । నచ్చకొనంగి రక్కథకరాజున
కర్చలు దద్విరీశ్వరుల్॥

క॥ ఈవిధమున శౌనకముఖ । కోవిదులు చితార్చనలిపి గుణగణ
ములనెం । తేదాసిగన్న వ్యాసాం। తేవాసిం బల్కి రప్రతిమహితమతులై॥

ఉ॥ సూతమనోనుషక్త సరసూతభవద్వదనాంబుజాతని । ర్యా
తకథాతరంగిణిపురాతన పూనుపకీర్తిఫేనసం । ఘాతసమేతయై శ్రవణగ
ర్తములంబడి సాగినిండెవి । ఖ్యాతము దాత్మదంభసలిలాయశముల్ జగద
ద్భుతంబుగన్॥

క॥ మునుజెప్పినట్టి యితిహా । సనికాయము జాలదేకొ నరబోకు నీ
వీ । రసకుము హరిభక్తకథల్ । వినితనివిబొసంగెనన్న నిజ్జగలండె।

చ॥ హరిసుతమై చెలంగిన సురాపగ నేగతి ధాత్రికిన్ । బర పెభ
గీరథుండతని వారివారిసి మజ్జనా ప్లిని । ట్లిరిదిగ సాగనంపె నిగతౌక
ము నాకము జేరజమ్ము జే । సరణి నిమిగింగిపిడె వృషసంగ మగంగను దెల్పు
మంతయున్॥

ఉ॥ నావిని రోమహర్షణి వినమ్రత గో వచియించె నో మునీం ।
ద్రావళులార మీరలనగ నట్టి కథగ్గిం వేస్రపారసు । శ్రీశిభ సేకుణోత్కరము
చేనను పెద్దగ జేసివిందురిం । తేవిబుధేంద్రులాత్మ గుణసీడజవాక్యములాను
కైవడిన్॥

క॥ రాజర్షియగు భగీరథ । భూజాని చరిత్ర దెల్పి భువనోన్నతి
గా । నాజన్మము ధన్యంబై । తేజరలగ జేయుదున్ సుధీమణులారా॥

క॥ అనిముడివిగజనుఖాజాం । గనలకు బ్రణమిల్లిపల్కె గ్రమ్మరఘు
సాం । తనటన్నిటలాంకుశిరోం। గణతటినిచటులభంగఘుటితార్భటులన్॥

మ॥ అమిత శ్రీమణిరథ్యసాధ గరుడాశ్మాలోకఘూసాశనో । ద్య
మభాస్వద్రధరధ్వకేతు పటవిర్యద్వాతజాతోద్ధుతో । ర్వమురద్వీపవతీత
రంగసలిల వ్యాప్తేంద్రపూర్మధ్యమ । ద్యుమతా యోధ్య యయోధ్యబా
ల్చె సకలోర్వీనాయకారాధ్యమై॥

మ॥ ననుసంరక్షణ జేసితీవుమునులో నన్నిల్పినిన్నట్లు జే। కాని
గావందగునంచు దార్కొను మహాకూపారమో నాగనా । గసివాసాలిగ

భీరఖేయమలరెఁ గస్పష్టైదన్మధ్యగో । త్రనుజక్రాగము భంగిసాలముశిఖాగ్రస్పృగ్విధాత్రండమై॥

మ॥ రవళించుంబురిపైజయానకమునా ప్రాసాదసద్గోపురా। గ్రవసత్కృత్రిమమూర్తిఁహాస్తిరిపురె ఖాదర్శనోద్యత్సము। ధ్వనహ్వాన్మత్స రరాశిమధ్యగతమా తంగాదిదుర్వారభై । రవసిర్హాద్రిదమిపాభద్రిధన్యరు ఝురీరంగత్తరంగార్భటుల్॥

ఉ॥ రావెఘృతాచి రంభ బుధరంఁని హేమ కుమారిభూరిహా । ర్యావధిసీవిధిన్నిలుచు టందమెదిన్యశరీరఖూరయ । జ్యావళిడాసెనింద్రవభకాటకుబోదరియుద్యోనంచునా । ప్తావనిభృత్కుచాళియను నక్కడికాంచనపుత్రికాతతిఁ॥

సీ॥ కలశార్ణవోర్మికా వళులంచుజలశాయి యోగనిద్రానక్తి కుత్సహింప । మగనిచేసెలవఁది నగజాతతనవుట్టినిల్లీడయని ప్రేమనేగుదేర । కలధౌతగిరిశృంగములుగాదలచి విహారముసల్పమేఁడనీరధుడుడాయ। బృహదభ్రినిమ్నగాలహరులఁచని జహ్నుడనుమానివివృతాస్యుడగుచు జేర । నలరెకవచితవేఘోండతిలముత్తైన । పృధుతరోత్సేధ సౌధవర్గేద్ధహీర । మండలమయూఖ రేఖాసముగ్రరుచిర ॥ శుచిరుచిప్రచయంబుల చోచ్చటబలసి॥

ఉ॥ సారఫలచ్ఛదోత్కర నిశాంతములంద్విజపాళికెల్లన । త్కారమెుసంగిధీరసహకారత రుల్వనిబొల్చునుండగా । సారఫలచ్ఛదోత్కరనిశాంతములంద్విజపాళికెల్ల । సత్కారమెుసంగిధీర సహకారిత రుల్వనిబొల్చునిబ్బెనో॥

సీ॥ అలఘుకళానినాదమెన యుంగగుహా రునిచేతనోడెమ। న్నలచ... ...చెట్టి చతురాస్యశరిష్టము లిచ్చుదాజగ । త్తులకస్వదర్శనంబు...బుధుండతచెట్టి బుధుండటంచుని । చ్చలువిహసించుచుండు సుర సాస...ఘమువతత్పురంబునఁ॥

మ॥ మతివిద్యాజితజీవ శేషులగుచుఁ దూర్కవెల్తురేకానిదు। ర్గతిగాఁ చెప్పుడుజీవ శేషులురు శౌర్యశ్లోకరేఖాప్రధో । న్నతిధీకార్యపిరాజ

మానీలగుచుఁ వతిఁంతు రేకానినం । తతముద్గారవిరాజమానులు బఱాంతర్వాసరాజాగ్రణుల్॥

ఉ॥ శ్రీకిరవైచెలంగు నిజజీవనమెన్నడుగోలుపోదో । పాకరు రాకకుబ్బెడ రన్యులకెత్తరిచేదుభూమిభృ । న్నైష్కమునుంచ రవ్వలవహించరు భంగకదంబకంబుర । త్నాకరులయ్యుజిత్రమున నప్పురినుండు వణిక్శిఖామణుల్॥

ఉ॥ కోరిననీరరాశిగలకోడెను వేలుపులొక్కగోపతిఁ । ధీరతనీడయాపశుపతింగని వేడినరెంటిగట్టదో । శ్శీరమమర్చినన్ని ఫలసిద్ధివహింపక రాముదూరునే । రూరకవద్రియ్యజాల్గొనుట యెుప్పనెయందురుశూద్రులప్పురిఁ॥

చ॥ రవిరధరథ్యరశ్మిఫణి రాజిమృణాలములంచుకుండము । ల్దివికెగనెత్తుశైలవిత తిందిలకించిప్రతీభశంకచే। దవిళిరదమ్ములందోలుపుదారుణ ఘీంకృతులందిశావశా । ధవసమితింగలంచుమదదంతి కదంబకమప్పురంబునఁ॥

సీ॥ ధారాధరములయ్యు ధాత్రిజరించుచెత్తరినిమిత్రావరోధము వలుపవు । కాండంబులయ్యు నిక్కముగనిజారోహ కుష్టంబునభివృద్ధిజొన్పచుండు । హంసంబులయ్యుదా మనిశంబుమాన సాతిక్రమక్రీలచేదిపురుచుండు । గంధర్వతతులయ్యు గడువిమానంబువహింపనిధాటిచే జెంపుజెందు । దిరుగదుపరదుగాఁ ధఃప్రదేశమెనసి । హరికులంబయ్యునవిబుధులరిదినొంద । తేజరిల్లెనారట్టకాంభోజయవన । సింధుజముత్తైనసప్పురీసైంధవములు॥

క॥ సగరుడువిక్రమనిర్జిత । సగరుడునిజదోర్నిరస్తసాహసరిపుణా । సగరుడుసత్వరమెుల్లా । సగరుడుడానగరిబెంపె సగబాలించుఁ॥

సీ॥ తనకీర్తిఁనటికిను తమరసజ్ఞాంత రంగములు విఖ్యాతరంగములుగాగ । తనశౌర్యరవికమిత్రచ్ఛటామద వికారములు ఘోరాంధకారములుగాగ। తననిర్వపణకల్పమునకుసూరీంద్ర చక్రములనారతముచ

క్రములుగాఁగ । తనకళాకాసారమునకు నిర్మలభావ కవులునిర్మలభావక వులుగాక । బరఁగెనిజమృదు పదయుగభరితశరధి । పరిధిగతవిశ్వధరణీ విభాసిరాజ । శేఖరశిరోగ్రమకుట నిచితబహుళారు । తరమణివిభుండుస గరగోత్రావిభుండు॥

క॥ అతనికిఁగలారుదంచిత । మతులుసతులుగేశినీసుమతులిర్వురు న । న్నుతచతురాలాపసర । స్వతులుగళావసతులనఘచరితజితసతుల్॥

క॥ క్రూరకృపాణోరువిభా । భారోద్గాఢాంధకారపటలాంధీభూ తారియయిసార్వభౌముం । డై రనబాలంచెసగరుడార్యులువొగడన్॥

సీ॥ గండముల్లైల్యంటికప్రదేశములందు దుష్కీర్తిపల్యాలస్తోమ మందు । గాఢవిసారము ల్గాసారతతులందు మధుపపంకులను సుమంబు లందు । కఠినంబుకలకంఠ కంఠీకుచములందు లేమిలేములమధ్య సీమలం దు । పల్లవొల్లాసంబు పాదపావళులందు యతిభంగములుకుకావ్యంబు లందు । కుటిలవర్తనసతులముంగురులయందు । చంచలతకామినీదృగం చలములందు । గానికానంగరావుసగరమహీవి భుండుదాజక్రవర్తియై యుండునాడు॥

ఉ॥ హైహయతాళజంఘముఖరాహితరాహుతపర్వతాంబుము। గ్వాహకుఁడైనయాసగరపార్థివుకీర్తివధూటివిశ్వస్రు । గ్దేహినినవ్విసా రకరిరాట్ప్రవరుంగనికాలుద్రవ్విస్వ । ర్వాహినిగ్రోవ్వజివ్వికడు రాజిలె సర్వదిగంతవీథులన్॥

గీ॥ ఇటులనారాజమౌళిసర్వేలనేలు । తరిఁగడిచెకొంతయంతనా ధరణికాంతు । కాంతలనపత్యలై యున్నఁగనివిషాద । సహితుఁడైపల్కెన తడాత్మసతులఁజూచి॥

సీ॥ పుత్రునెత్తనిమహా భోగంబురోగంబు సూనుండుదవ్వులనిమే నుగ్రమాను । తనయుండు మెలఁగుచుండనిగీము బెనుతూముశిశువుపల్కఁడ గన్నచెవులుగవులు । ప్రియసూతిఁగనక శోభిలుకన్నువలకన్ను తనుజు ముద్దిడనియాననము పెనము। పట్టికిచనువీని భావంబుదావంబు నందనుం

డొదఘనినాతిక్రోతి । వసుధనిర్మాణవశుఁడైన వానినోపటి । వ్రాతరోతగ దాకీరవాణులారా । కావునసుతార్థినైన నన్గావనెద్ది । గలదుపున్నామ నరకసంగతికిఁబాపి॥

చ॥ అనవుఁడువారలిట్లని రహస్కరతేజపిత్ర్యాణభారమే । య నువునబాపవచ్చు తనయాగ్రణిగల్గకయున్నవంశపా । వనుఁడగునందనుం డనెడి పండుజనింపని సంసృతిచ్ఛలా । వనిజమహానిరర్థకవిభావిభవం బువహింపదేభువిన్॥

క॥ కావునసంతానార్థుల। మైవనివపమాచరింతమనిపల్కినసనా । భూవల్లభుండుమంత్రిజ । నావళిరావించియనియె ననఘుతరోక్తిన్॥

ఉ॥ సంతతిగోరిఘోర వనసంతతిలోనేకచోదపంబుని । శ్చింతు లమైయొనర్తుమువచింతు వినుండికమేమువచ్చుప । ర్యంతముదన్వదంత మహీయంతయునేలుఁడి దుర్మదారిపీ । రాంతకచర్యయుక్ బుధజనావన ధుర్యతలాచరింపుచున్॥

శా॥ దేవబ్రాహ్మణవృత్తులఁగరము నంధింపంగరాదుజ్వల । ద్దా వంబై యదివంశగహ స్థానంబులంబాకిభ । స్మావాలంబులొనర్చునాయు వయునుద్యద్ధీ)యునార్జించుగో । త్రావృత్రాహితులిట్టికర్జము లొనర్చం బోవరెప్పట్టునన్॥

చ॥ కటికితనంబుగల్గు నధికారులఁగూరుపరాదువారలొ । క్కట నరిమొందుజేసిభువికాపులలేవగదోలితద్గృహా । త్కటతరదారువేణువుల గట్టిగబాకపుగట్టుతానటం । చటమటసేయనయ్యఘము లక్కటభూవి భునాక్రమింపవే॥

క॥ మహివిభుడఖిలాంగంబుల । నహరహమరయమిఘటించున హీభయమారా । యహిభయముకంటెలయస । ప్తహయోగ్రతకంటె బెట్టిదంబై యడరున్॥

గీ॥ అలఘుమంత్రపరిజ్ఞానియగునరేంద్రు । డహిభయోద్రేకమ డచి జెన్నారుచుండు । నలఘుమంత్రపరిజ్ఞాని యగునరేంద్రు । డహిభ

రోద్రేకమడఁచిరెన్నారినట్లు॥

చ॥ పరుషపరుషణనరుంగెడపి వైచినవాడునృపాలకింకరో । త్కరములచేతఁజిక్కి యధికారిపురస్థలి దీనుఁడై గడుం । శరణనిగోడు నల్పను రిచావునకుందొలగించెనేనియు । ల్లరికొనసాగదేసుజనులన్మననిత్తురెథా త్రిటక్కరుల్॥

గీ॥ బందిగాంద్రుకుఁణ్మద్గుహావనములుక్కి । పట్టుగానుండినృపు నిచేపట్టువడక । యున్నసమ్మించికడతేర్పనుర్వరాధి । పతికఘముసెంద దందురు పరమమునులు॥

ఉ॥ కారదొలంగిబారినను కత్తెరకాని తెలారమూకబి । ట్టారసిపట్టజాలక ననంతికదేశికునొక్కనిందదా । గారముసేర్చినట్టివనిగాంచి విచారణజేసిచారశిక్షారచనంబునల్పనిరసావిభుడొందడెనారకవ్యథల్॥

చ॥ కనుఁడఖిలంబురోయ కొకకార్యముజేసిన రేడొకంబుజూ । లెనసినరోతనాతిగని యీచెలినెవ్వడుగూడెనంచుమం । త్రినడుగవాని దేనిజపురిం జరలాడుచుదూపురాసినీ । టనుపాడిసున్న ముందదుపుటక్కరిబట్టడెనిక్లెరుంగనో॥

గీ॥ ఆనుచురాణ్ణీతులతడుబెక్కాడిరాజ్య । భరమశేషంబుమంత్రి శేఖరులమీద । నిలిపిపత్నియుగంబుతోనిలయసీమ। వెడలెశుభనివ్వనములతోద్విజులునడువ॥

గీ॥ వెడలివనులుధునులు వీళ్లుబోల్లురయాన । గడచితుహినగిరినికటకకఠోర । గహనసీమజొచ్చెఘనమృగారవహాళా । హాళికిగలుగుసతులయళుకుదీర్ప॥

స్రగ్ధర॥ సగరుండక్కానసేలంజనిచని కనియెజాతినిర్వైరశాన్వ । స్మృగధామంశాస్త్రచర్చా మృదులవచనయుక్త్రిజతుష్టారభూమిం । జగదంచత్త్రైకసామంశరదధగతాసారవైతానబర్హి । ర్విగళద్ధూమం । దపోసంవృతయమినిరతప్రేమకర్మంకిసీమం

క॥ కాంచిపరిగ్రహయుగళస । మంచితుడై చొచ్చి మునులకానతులిడిని । ర్వ్యంచితమతినలరునదీ । ట్కాంచీవిభుజూచియనిరికర్మందిజనుల్॥

మ॥ పులులుంబొబ్బమెకంబులుంగలభముల్ బోత్రుల్సివంగుల్ వృకం । బులుఘూకంబులు జంటనాల్గడుగులం బొల్పారుజీవుల్ రొద ల్గలిగింపంగలగుండుగన్నగహ నత్స్మమండలంబొరకాం । తలతోజొచ్చితివచ్చితీడకు నిమిత్తంబేమొకోరాణ్మణీ॥

క॥ అనియుచితసపర్యావ । ర్తసములునలుపంగనప్పతంగాన్వయపావనుడఖిలమునిజనంబుల । గనిమ్రొక్కివచించెవినయగౌరవఫణితిన్॥

క॥ సంతానార్థులమైబుధ । సంతానులమిమ్ముజూడ జనుదెంచితిమూ । వంతననుంగునిలిపిమా । వంతందొలగింపమీరెభారకులుగదా।

సీ॥ కావుకావనువేళ గనిముద్దుసేయుట కూర్చుండుదరినెత్తికొని మురియుట । పారాడునాడుగొప్పగగారవించుట నిలుచుపట్టునచాలనెమ్మిగొనుట । యడుగుబెట్టగసేర్చునదననింపూనుట భాషాభ్యసనమందు పల్లవిలుట । గజ్జలందెలుమ్రోయ గారాగనలరుట విద్యలాజించుచో పేర్మిబడుట । గలుగునిసువులెసంగిన ఘనులకవని । నట్టివారిభవములు పుణ్యవిభవములు । గాననసపత్యభోగముల్గాననగత । రాజచంద్రికలో మహానిరాజులారా॥

గీ॥ అనవుడువసుంధరేంద్రునకనిరిమునులు । భృగుమునీంద్రుండుదావకాభీష్టదాయి । యగునతనిగూర్చి జపియించుమనినతద్వి । ధానమెరిగితపస్సుముద్యమతదాల్చె॥

క॥ ధరణీభృద్విభుడునిజాంతరభాస్వద్భ్రుగుడగుచు బాదలెనిశ్చలుడై । ధరణీభృద్విభుడునిజాం । తరభాస్వద్భ్రుగుడగుచు బాదలుటబ్రింజే॥

క॥ అత్తరిమిత్రకులాధిప । బిత్తరులంగాంచిమానిపికవాణులు

రో। షి_త్తతులుదులకురారుజ। గత్తలమునవీరికనిపొగడిరిపగిదిన్॥

ఉ॥ ఒక్కెడదెల్లబోకకరినోద్ధతిజూపక వాగువంకలం। జిక్కకె గోళవైఖరిని జెందకమూలలనీగకున్నవా। ర్మక్కలనీలశైవల సమూ హమిళిందదృఢాంధకారముల్। జక్కనివీరివాల్గురుల జాయలకుంబురు డింపగానగున్॥

సీ॥ లావణ్యవారాశిలహరిలోనుండి నిక్కవెలుంగు వెన్నెలగీము మోము। రామేయమోహనా రామసీమోద్భాసి హేమమైనిరతమింపె క్కముక్క। భాసిల్లురతిసుమాంబకుబులోకముగెల్చు మతిజెక్కెము లుదీర్చుమాటిక్కెచూటిక్కె। శ్రీశష్కులికనవశ్రీలనోడించు చొప్పునశు భాకారముల్బానువీను। లలఘురేవటరాజ మంగళముగళము। ప్రసవ నాళీకకరధనూరమలుబాములు। భవ్యమకరందసారంపుబావిమోవి। భ ళిరవీరలగొనియాడ బ్రహ్మవశమె॥

గీ॥ సరసమైనమహాగంధ శాదమందు। మునుగుటయుభూరికం కణములువహించు। టయునువివరింపగానీమిటారులకర। శాఖలుబిసం బులనుటకుసందియంబె॥

గీ॥ అరులసరిదంతరంబుల కనిచిశాత। కుంభకుంభంబులనుమ హోగ్నులగలంచి। గిరులగదలంగనీకాగివరలెభళిర। వీరికుచయుగ్మము లుశుభాకారపటిమ॥

శా॥ నూగారాశుగభోజిగానలనుధాంధోమార్గమాజహ్నువు। శ్రీగాధోర్మలగున్వళుల్ సుడియెబో శ్రీనాభిచక్రంబుతో। దూగున్భా రినితంబదేశమనటిన్ దూలించునూరుల్సరా। లైగోత్రాధిప వల్లభీయు గళికా హాజంఘలొప్పారెడిన్॥

గీ॥ చక్కదనమనుకొలనిలో నుక్కమీరు। చున్నతాబేళ్లుద మ్మలైవన్నెగాంచె। వీరిమీగాళులడుగులయారెవేరు। గలదెకరపదన ఖపాళికలకుడులకు॥

కం॥ అనితమువర్ణించెడిముని। వనితలతోజనువుమెరసి వారి

రుపుతుశా। యనికూర్మింబరిచర్యలు। దనరుపనారాజొనర్చె దపము గ్రముగన్॥

సీ॥ చటులనిదాఘవా సరవరుపర సమగ్రముగపంచాగ్న్యంత రాళసీమ। భయదవార్షికఘనస్రపటలంబులందు దుర్భరవిరావగణాగో త్రాతలమున। నలఘుదుర్వారశీతాహస్సమితికంఠదఘ్నపద్మాకరోదము లలోన। వానంబుచేయుచు మాసర్వాయనహాయనాభ్యసహారియై య నశనవిధి। క్రమముగాదాల్చి వల్మీకభాజితనుడు। శకునరచితకులాయ శాస్వజ్జటాగ్ర। దేశుడైనిస్తరళహృత్క శేశయుండు। నైతపమొనర్చు చుండెసూరాన్వయుండు॥

శా॥ ఈమాడ్కిందపమాచరింపభృగు మౌనీంద్రుండు సాంద్రా నుకం। పామూంచన్నయనాంచలుండగుచు నవ్యాధిన్ చ్ఛదామండల। స్వామిగ్రామణిచెంగటన్నిలిచె నీశానుండుదాదొల్లి ను। త్రాముంబ్రో వదగ్రదేశమున నాస్థంగ్రాలుచందంబునన్।

క॥ ఈతెరగునబ్రత్యక్షుం। బైతాపసమౌళిభృగు సమాహ్వయు డాగో। త్రాతోయదవాహుంగని। చేతోమోదంబెసగ వచించెమృ దూక్తిన్

ఉ॥ ఏలికమున్నతావక హృదీప్సితముల్ఫలితంబులైచనుం। జా లికసీతపంబుపరుష క్రియజూపకుమీతదగ్నికిం। దూలికలయ్యె లోకము లనుజ్ఞనొసంగితి లెమ్మటంచుభా। మాలికులీనుపైజిలికె మౌనివిభుండు కమండలూదముల్॥

క॥ అవనీశ్వరుశీర్షముపై। కవిగురుడు కమండలూదకంబులుజి ల్కన్। దవిలినతపశ్రమమువిడి। పొవబాసినవీతిహోత్రు బోల్కెవె లింగెన్॥

క॥ రాజన్యుడుభృగుపాదస। రోజన్యస్తోజ్వలచ్ఛిరోదేశుండై। సౌజన్యంబునవతియిడే। భాజిన్యాయుడలమౌనిరాజిట్లనియెన్॥

మ॥ పఃతుష్టాత్ముడనైతినో సగరభూపా నీతపశ్శ్రీకి బల్యురసత్పుత్రులవిక్రమాఢ్యులభవల్లోలాత్ములందొక్కసుం । దరిగాంచుంగులదీపకుం గఠినచేత స్సారుగాంచుఁ బ్రభవ । త్తరుణీరత్న మొకర్తెయన్న నృపకాంతల్ మ్రొక్కి హర్షాశితోన్॥

ఉ॥ తారువచించిరిట్లుగుణ ధన్యవదాన్యవతంసవిక్రమా । దారులబల్వురన్సుతుల దాగను నేతరలాక్షి వంశవి । స్తారకుడేకళావతికె సంగునిజంబెరిగింపుడన్నన । వ్వారిజసంభవాత్మజుడు వారిగనుంగొనిపల్కెనాదృతిన్॥

క॥ మీరేగతిగోరుదురో । యారీతింబుత్రులుదయమగుదురన । నయో । ధ్యారాజాగ్రమహిషిమధు । ధారాధారోక్తిననియె ధాత్రాత్మజుతోన్॥

చ॥ ఘనగుణవంశదీపకులు గానికుమారకులెందరేలన । త్తనయుడొకండెజాలు ఫలితంబుగ జేయుమువాదుకోర్కెనా । వినినృపదార రెండవది వేగ వచించెమునీంద్రబుత్రునో । కనిగనుసెంత పెద్దయొస గంగదెనాకమితాత్మజన్ముల౯॥

చ॥ అనవుడువారికాకరణి నాయతిరాజువరంబులిచ్చియొ। య్యనృపుశోవచించె భవదగ్రకులాంగనకొక్కపుత్రకుం । డునుదరువాత దానికి తనూభవులర్వదివేలుశౌర్యవ । ర్ధనులుదయింత్రుతద్విధము తజ్ఞనుతాయెరిగింతువిన్మిక౯॥

చ॥ క్రమముగనగ్రభామిని కొకండునురెండవదానికొక్కతుం । బముప్రభవించుదత్ఫలముప్రస్సియు షష్టిసహస్రబీజనం । ఘములిలదేజరిల్లునవిగ్రచ్చరసాజ్యఘటంబులందునె । య్యమెసగనిల్వగాగొమరులై వెలుగొందుదురర్కవంశజా॥

క॥ అనిమానిపల్కిపీడ్కొ । ల్పినసాకేతంబుజేరివిశ్వధరిత్రిన్। దనదక్షిణదోరంతర । ముననిడిపాలించెరాజపుంగవుడాస్థ౯॥

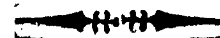
క॥ ప్రియలిద్దరితోనిజపురి । కయనయవిధిసార్వభౌము డరుదెంచిసుఖా । శ్రియుడయ్యెననినసూతు౯ । నియములడిగి రవలికథమనీషోత్సుకులై॥

మ॥ నతహృత్కంజవిహారహారసుర కాండగ్రావరాజేందుభా । సితకీర్తిద్యుతిసారసారహత దుశ్శీలాదితేయానుహృ । చ్ఛ్రితఘోరాంగకవారవారణవిప త్సర్వంసహాభృత్ప్రిమిం । డితదుర్వారశ తారతారగుడిపూడిగ్రామవాసాచ్యుతా॥

క॥ మధురాక్షసాహితసుధా । మధురాలపనాభిధామమదనజనకసా । మధురీణజనవినుతనల । మధురాజరతీశరూప మంచదహీశ॥

తోటకము॥ సదయాసదయాత్మకసాధుమన । స్సదనాకదనాగతశత్రుజయా। ప్రదరావిదురాదికవర్ణితపా। రదనారదనాగపరమ్యయశా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమద్దక్షిణామూర్త్యష్ట మూర్తిదాక్షిణ్యానులబ్ధ
కవితాసార శౌనకగోత్రా రామపటీరసుభద్రాంబికా
పిచ్చయామాత్య కుమారతురగాన్వయ పయ
స్సాగరాభోగ తారాజార వేంకట కవిధీర
ప్రణీతంబైన నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యా
నంబను మహాప్రబంధంబునందు
ప్రథమాశ్వాసము.

నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యానము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీమద్భీమాన్వయతిమి । ధామవదాన్యాగ్రరామ దానవరదవ ।
ద్మామహిళాధిపనుతన । ర్వామరగుడిపూడిహరిదయాంబుధిలహరీ॥

గీ॥ అవధరింపుముశౌనకాద్యఖిలపారి । కాంక్షులను గాంచిపల్కె
నక్కథకమౌళి । సంతతికి నేగిక్రమ్మరసదనమునకు । సగరుడరుదెంచిరా
జ్యంబునలుపునపుడు॥

క॥ దౌహృదరమసగరవరా । రోహాలుధరియించి రసితరుచులు
గుచాగ్రా । రోహములయ్యెఁ బాథో । వాహములపరంజగట్ల పైకిడిగు
గతిన్॥

ఉ॥ చిట్టుములుద్భవించెనిరుచెక్కులకుం దెలుపగ్గలించెవే । మ
ట్టిరుచించెనాలుకకు మధ్యమసీమసమృద్ధిగాంచెనీ । ర్వట్టుశరీరమంతట
విభావిభవంబువహించెనారుదా । రెట్టిగ మేచకచ్ఛవిభరించె నిలాపతినా
తిదోయికిన్॥

సీ॥ కళుకువజ్రాలకమ్మల తళ్కులనకెక్కగవసార తరగౌరకాం
తులూర । తరళకీలితనీల వరనీలరుచిబారె నాకుచాంచలసీమనల్పుబ్రా
మ । నాపన్నసత్వదం భావాతదినసరి ద్భంగోత్కరముజాయవళులుమా
య । నెదనుండబనిలేక మదనుండరుగబైటనుంచు ముల్కులలీలనుమ్మి
గ్రాల । రుచులుజెన్నారనూగారు రుచులమీర । శ్రాంతినిండారగమ
నంబునల్లువార । వరుననవమానములునిండెవాధిమేఖ । లాసుధాభో
జిరాజకళావతులకు॥

చ॥ ఫలదములైగ్రహంబులు నభంబునమంగళరాసులందుశో ।
లశుభవేళహేళికుల వృద్ధికరుంగొమరుంసుకేశినీ । జలరుహగంధి

గాంచెఁ గడచంద్రముఖీమణికుద్భవించెన । వ్వలసారకాయబీజసమవాయ
సహాయముసాధ్వపాయమై॥

ఉ॥ ఆసారకాయవిచ్చి విరియంబడసర్వదివేలవిత్తనా । లోవరి
లెన్ధరిత్రిఘృత యుక్తఘటంబుల వానినన్నిటిన్ । వాసిగనిల్పగానవ
యవచ్ఛటలేర్పడిశాఖకాళిమై । భాసిలెసార్వభౌముడును బంధుజనంబు
లుసంతసింపగన్॥

గీ॥ జాతకర్మాదిసంస్కృతుల్సల్పిమొదటి । పట్టికసమంజసాఖ్య
బెట్టికడమ । కొడుకులకు వేరువేరుగా నిడగజేసె । నామకరణంబులాధ
రానాయకుండు॥

సీ॥ పౌరలనేర్చిరిరిపూత్కరమాన సాంబుజాంతర దేశములభీతి
బొరలుచుండ । బారాడనేర్చిరి ప్రమదంబుబంధుహృత్క్రీడంబులందు
బారాడుచుండ । నిలిచియుండగనేర్చి రలఘుమోదంబు దాదుల డెంద
ములజాలనిలిచియుండ । నడిచిపోనేర్చిరెన్నగ పన్నగస్వామిపడగలన
న్నంటినడచితూగ । పలుకనేర్చిరి కపురంపుపలుకులొల్క । నాడనేర్చి
రిదిక్కులల్లాడుచుండ । సగరసర్వంసహాతలేశ్వరుడుగన్న । తనయులకు
బాల్యవైభవమెనయునాడు॥

చ॥ కులగురుడావసిష్ఠముని కుంజరునాజ్ఞ నిజప్రియాత్మజా । ళు
లకొగిచౌలముల్ వదుగులుంబొరయించి యనంతరంబవి । ద్యలుగ్రహి
యింపవారికి మహాత్ములనొజ్జలచెక్కుమందిరా । త్రిలకుడమర్చినిల్పెనృ
పతిప్రమదల్ ప్రమదాబ్ధిదేలగన్॥

సీ॥ బహుభాషలార్జించి బలులిపుల్శోధించి నీతిశాస్త్రంబుల
న్నియునునేర్చి । శ్రుతులభ్యసించి విశ్రుతిధనుర్వేదముద్దెలిసి పురాణ
పాళికెరింగి । యితిహాసముల్కథల్మతినాకళించి శాస్త్రంబులాందోళించి
సాములెల్ల । ఖురళికాంతరములగరచిస్మణిమంత్రముల తెరంగారసియ
లఘుహరుల । నరదములనేనుగులమీది కురుకువిధము । బడసిఖేటాసి
తోమరప్రాసకుంత । ముద్గరగదాదికౌశలంబులమెలంగి । రలవబలసాగ
రులు సాగరులుక్రమమున॥

ఉ॥ లోకపయోధరన్ కుటిలకుంతలనుత్పలలోచనన్ ధరి । త్రీకటినబ్జకంధర సరిత్పృథులోర్మివళిన్ సుధాధరన్ । కేకయరాజనందిని సుకీర్తినినయ్యసమంజసుండు శౌ । ర్యాకరుడాడెపెండ్లిసుహృదగ్రణులార్యులుబంధులౌననన్ ॥

ఉ॥ ఆతనికంశుమంతుడను నద్భుతచర్యుడుగల్గెనర్యసీ । కాతి భయంకరుండు పరుషాంశునిరాసితపంకజాతుడు । ద్యోతితకీర్తిమందరహితుండురు పుణ్యజనావనుండున । ద్వాతవికాసకారి వసుధావలయప్రవిహారహారియై ॥

క॥ చాలన్నాలిమితోసగ । రేలానాయకుడు గేశినీందుముఖిక దుర్ । లాలింపనంశుమంతుడు బాళింజేకొనియెగళలపాళింధాత్రిన్ ॥

గీ॥ తగినసంబంధములుదెచ్చి తనయసమితి । కెల్లనుద్వాహములు మహీవల్లభుండు । జేసెనసమంజసుడుదుష్టచిత్తుడాతతాయి । యగుచుగలచెనయోధ్యాపురంబు ॥

సీ॥ ఊరివీధులనాడుపౌరార్భకులబట్టి సరయూసరిద్ఝురీసమితిపై చు । స్నానంబుజేయువార్తవ్యాళికలశబృందములగాధజలాశయములనూకు । పురిలోనజెరలాడుతరుణీమణులకోక లూడ్చితెన్నునకడ్డముండిన వృ । జనువారిచరమదేశముజేరిమెడవంచి పైనెక్కినడిపించిపరిహసించు । భవనములుగాల్చిబిట్టుచప్పట్లుగొట్టు । బెద్దలేతేర గడుబిఱ్ఱబిగిసియుండు । నట్టియసమంజసునిపైమహాగ్రహంబు । నిండిసగరోర్వరాఖండలుండుబల్కె ॥

చ॥ తులువతనంబునన్ బుధవధూమణులంగలగించిచిన్నిపా । పలసరయూప్రవాహమున జారగవైచితనూనపాచ్ఛిఖా । వళినిలయంబులంగెడపివైచిననీచునినిన్నుపట్టిగా । దలచిసహించినన్ వెతగదాజగదాక్రమకీర్తిశాలికిన్ ॥

క॥ నిర్మనుజద్వీపంబున । దుర్మార్గుడవైననిన్నుద్రోయింతుభవ । త్కర్మంబిటుఫలియించెన్ । బేర్మివిడువుమింకజన్మపృథ్వీస్థలిపై ॥

చ॥ అనివచియించి యానరవరాగ్రణి డెందము రాయిజేసి యా । యసనతి దూరదేశమున కంపె గుమారులు బంధులాప్తులీ । రనికృపదాల్చిదండ విభిక ష్టలజేయకయుండిరేనియే । యనుపున నాజ్ఞ జెల్లు మనుజాధిప కోటుల కుర్వరాస్థలిన్ ॥

సీ॥ ఉరగేశ్వరస్ఫటోత్కరము లుఱ్ఱూతలూగగ విహారము సేయ గడగుచుండ్రు । శింశుమారరథాంగపాంశు మద్గ్రిహ ముఖ్యములుదూల ద్రిప్పుదురలఘుపటిమ । దిగధిపగ్రామణులైగడ జత్వరసాల కుడ్యముల్గూల నూకుదురుడాసి । సంగడంబులుజేసి సప్తాద్రుల నుమింటి తుదిదాకజిమ్మి పట్టుదురుగెరలి । చెదర నార్తురు నెలలోని జింకపోతు । నర్కవాజుల జూలూడ్చు రడ్డగించి । క్రూరులై సర్వవిష్టపక్రోడభయద । చారులై ధాత్రిసుమతి కుమారులపుడు ॥

గీ॥ ధారుణీస్థలి నిట్లుదైవారునిజకు । మారవరులును మనుమడాత్తఘనశౌస । నమువవర్తిల్ల సగరభూనాథుడేలు । చుండెనఖిల వసుంధరామండలంబు ॥

మ॥ సకలద్వీప మహీప భూరిమకుటస్థానోజ్జ్వల త్పద్మరా । గకలాపాంశు పరంపరానిచిత పత్కంజాతు డుర్వీశతా । రకరుండా సగరుండు నిండుకొలువై ప్రాజ్ఞచ్ఛటన్ మిత్రరా । జకులంబున్ గురుమంత్రులన్ సుతులనాస్థన్ గాంచి దానిట్లనెన్ ॥

శా॥ సర్వారాతి వరూథినీమదతమస్సంఘాత నూర్యాయి । తా । ఖర్వోత్తుంగ పరాక్రమాన్విత భుజాకాంతుండనై యర్ణవాం । త విశ్వంభర యంతయేలితి ననూనశ్రీలు గైకొంటినం । తర్వాణుల్గొసియాడవీరులగు పుత్రశ్రేణులన్ గాంచితిన్ ॥

క॥ చాలన్ గాలముదాటె వృ । ధాలంపటగాడ యివ్విధపు సంసరణో । ద్వేలాంబుధి ప్రాలుటయిక । నేలవితర్కింప నొకటి యేను దలచితిన్ ॥

క॥ అదిమొట్టిదంటిరేనివి । శదమూర్తిసుమేశు గూర్చి స్తవ

సంబోసరిం। చెవ రాజయోగ్యములు మీ। హృదయంబున నెంచి, జెప్పు డిపుడో కదార్నీ॥

ఉ॥ నావినివారలందరు జనప్రభుశేఖర తావకాత్మరా! జీవమునందు మెచ్చొదవ జెప్ప సమర్థులు లేరరుంధతీ। దేవిమగండుదక్కకులదేశికు నాఘును వేడి జేయుమ। య్యావరయజ్ఞమన్న నృపుడాయన కంజలి జేసి యిట్లనెన్॥

క॥ మునులకు మేటి వివనజా। సనుసూతివికులగురుడవు శాస్త్రజ్ఞులలో। ఘనుడవు మిమ్మానభలో। గనిపల్కితినానతిండు గరుణామూర్తీ॥

క॥ అనినన్వనజాసనసం। దనుడిట్లనిపల్కె ఘనఘనాఘనగర్జా। నినదప్రతిమోన్నతినొం। దినపృథుగంభీరవచన నియతిన్ ప్రీతిన్॥

క॥ సగరాధిప హయమేధము। సగరానిఫలంబులున్నె త్త్మాపాలమరు। న్నగరాజముగాదె సే। యగరాదే దానిసత్క్రియాశీలుడవై॥

శా॥ పంచైనోమహి భృచ్ఛతారమపపాప క్రూరమత్తేభరా। ట్పంచాస్యంబు హృదీప్సితార్థ దనుపర్వత్మారుహంబై ప్రకా। శించున్ రాజులకశ్వమేధము సుధాశిస్వామిచే మున్ను జే। యించం జేగుడు డీవితానములు నూరిష్టక్రియాసిద్ధికై॥

ఉ॥ నావుడు సార్వభౌముడు వినమ్రతతోనతులాచరించిన। ద్భావమునీంద్ర యీక్రతువపార కృపారస ముప్పతిల్లన। న్నేవిధిజేయ జేయుడొమహిన్ ధిషణుండు బలారిచే సుప। ర్వావళికెల్ల హర్షమొదవంబొనగింప నొనర్చునైఖరిన్॥

గీ॥ ఇవ్విధమునబల్కి యిలరేడు నిజసుతా। వళులజూచి వింధ్యవసుమతీధ్ర। శీతశైల మధ్యసీమ నీక్రతువాచ। రింప వలయుదగిన రీతిమీరు॥

మ॥ క్రతుశాలల్రచియింపజేయుడుసమగ్రద్రవ్యధాన్యచ్ఛటల్ జతగూర్పందగు యత్నముల్సల్పుడీ సమ్యక్సమిత్పాళులం। చితపుఙ్స్రుక్స్రువపంక్తులన్ గడువడిన్ జేరంగ జేయుండు మీ। రతిభద్రంబుగనంచు నంశుమదభిఖ్యాకున్స్వపౌత్రాగ్రణిన్॥

క॥ కనుగొని మునిరాజులుగల। వనములకున్ బుధులనంపి వారలనెల్లన్। మనయాగమునకుదెమ్మీ। జనవిభులన్నానొనర్పు సాన్యనిధీ॥

క॥ అనిపల్కె శ్రౌతవిద్యా। ధనులువిపశ్చిత్కులావతంసులు దనచు। ట్టినయన్ దత్కార్యాలోచ। చనలమహాసక్తి తద్రాసావిభుముండెన్॥

గీ॥ అంశుమంతునిపనుపున నవనిదివిజు। లాశ్రమంబులకరిగి హృద్యమగుభక్తి। సగరుహయమేధ మెరిగింప సంతసంబు। దొరలనల్లెను జడదారిదొరలదండ॥

సీ॥ హారితనారద పిప్పలాదకణ్వకణాద శాతాతపాత్రేయ జైమినులును। చవనజాబాలి గాలవముందపాల మార్కండేయ మాండవ్యగౌతములును। మాండకర్ణిసుతీక్ష్ణ శాండిల్యపులహాంగిరస భరద్వాజగర్గవ్రతులును। శక్తిమైత్రేయ కశ్యప పులస్త్యాగస్త్య కౌశికాష్టావక్ర కర్దములును। మరియును సమస్త రాజర్షి మహీసురర్షుల్। నిర్జరర్షుల్ వితాన మానేలరేడు। గరవుతత్తడి జన్నంబుగాంచు వేడ్క। నరుగుదెంచిరి సాకేతపురికి గూర్మిన్॥

ఉ॥ ఈగతిబాసవాలు దొరలెల్లను రానెదురేగుదెంచి భర్గసమానధైర్యుడు నరాధిపమౌళి నిజాగ్రగహ్వరీ। భాగముజిత్రరూపముల భాసిల హాటకరత్నజాలకా। భోగకిరీటమామునిసమూహపదాబ్జము లంట మ్రొక్కుచున్॥

క॥ కొనివచ్చివారినుచితా। సనముల గూర్చుండబెట్టి జనపతితత్పా। వనపద సేచనజలములు। తనపైజల్లుకొను చద్య ధన్యోస్మి యనెన్॥

శా॥ ప్రాలేయాచల వింధ్యమధ్య ధరణీ భాగంబునన్ యజ్ఞ

శా॥ లాభుల్ రాజ నివాసముల్ మునినికాయశ్రేణులు న్మంథురా।
పాళుల్ వారణ గేహము ల్భటజన వ్రాతాలయంబుల్ సమ। జ్యాలేఖల్
ధనధాన్యధామములు ప్రోద్యద్వాస్తు విద్యావిధిన్॥

క॥ గట్టిపనినలరుతక్షక। ధట్టంబులచేతసగర తనయులువరు
సన్। గట్టించితజ్జనులచే। కొట్టించిరిదారుపాత్ర కోటిరయమునన్॥

మ॥ సనిగల్కందులు తండులంబులును మాషశ్రేణులు వ్రా
జమా। వ నికాయంబులు గోదుములెప్పనలు దధ్యాన్నంబులన్నానులై।
పెనుగట్టల్పలె తేజరిల్లెదధి సర్పిక్షౌద్రదుగ్ధేక్షుగో। స్తనులుం గ్రాలె స
మృద్ధిగా నృపసుత వ్రాతంబులై యచ్చటన్॥

క॥ ప్రేమన్ సమిస్సుఖములుగు। హోమద్రవ్యంబులెల్ల నొన
గూర్చినయ। శ్రీమెరయకాయగూరలు। దామందమరించి రాజధానికి
వేగన్॥

ఉ॥ వచ్చినిజాత్మజుల్ సకలవార్తలు దెల్పిన చక్రవర్తి
దా। నచ్చటికేగనెంచి సచివాప్త భటాదిజనాళిమున్నగా। బుచ్చియు
బంధుభూమి పతిపుంజముతో జని యజ్ఞవాటికన్। జొచ్చితక్షణంబులిచ్చె
పరిశుద్ధతరర్త్విజ పాళికాదటన్॥

గీ॥ ఇవ్విధంబున దీక్షవహించిసగర। భూమహేంద్రుండు పు
త్రుల భూరిబలుల। జేరరావించి యజ్ఞవాజినిటుదెండు। వసుధనంతట
ద్రిప్పి తేపలయునసిన॥

సీ॥ అమితధారావిలాసమున జెన్నగుదాని సమధికకాండ
మై యమరుదాని। ఘనతదావర్త సంఘాతంబుగలదాని విశదప్రవా
హమై వెలయుదాని। నిబిడవాకీర్తికి నెలవైబరగుదానినిస్తుల ధ్రువ
శోభ నెగడుదాని। వరుణాశ్వసమితిలో బడిపోవజనుదాని కవికాస్పదం
బైన గరిమదాని। భావికాలాగత సురాపగావిశేష। సూచ్యమానాధ్వ
రహరిని సుభటులపుడు। దెచ్చినిల్పినరుత్విక్తతియువిభుండు। గాంచి హా
ర్షించి చెంగట గదిసినిలిచి॥

మ॥ జగతీచక్రభరంబ శేషము భుజాసర్పేంద్రునందుంచిశౌ
ర్యగరిష్ఠస్థితి దేజరిల్లు సగరజ్యాభర్త వార్ధ్యంబుధీ। నిగడుంరక్షణసేయ
దత్తనయు తెంతేడాసియున్నారు ప। ట్టగవచ్చున్ నృపతుల్పరాక్రమ
నిరూఢశ్రీవ్రతుల్ మేదినిన్॥

క॥ అనియాగతివ్రాసినశో। భనకాంచన ఫలకమళిక భా
గంబునస। య్యనగట్టించి నిజప్రియ। తనయుల వీక్షించిపల్కె దయవై
వారన్॥

గీ॥ తనయులారసవాశ్వంబు ధాత్రిదిరుగు। వేళనేవీరవరు
లాపి విడువకున్న। బలిమివిడిపించి సర్వేలమెలగజేసి। దెండఖండపరా
క్ర మాదిత్యులనగ॥

గీ॥ ఇవ్విధమునబల్కి యిలరేడుదీక్షతో। నుండెనంతసాగ
రోత్కరంబు। సప్తి వెనుకబోవ సమకట్టునెడతద్ధ। యంబు మాయమ
య్యె నద్భుతముగ॥

క॥ అనవినికథకుంగనుగొని। మునులిట్లనిరపుడుజన్న వృంద
త్తడిచే। కొనిమాయావిధినెవడరి। గనొ దెల్పుము మాకుసూత కీర్తి
సమేతా॥

ఉ॥ నావినిసూతుడిట్లనియె। నాకమునందలపాకవైరియో।
ధ్యావిభునందనుల్ ప్రబలులై దిగధీశులనోర్చి సర్వలో। కావళినేలజూతు
రకటా శకటార్యవతారమొందుగా। కీవసుధన్ జయింపగలరే యిలరేడు
లు నిర్జరౌఘములు॥

క॥ భువిగపిలాచార్యుడుహా। ర్యవతారము తద్ధ్రుగగ్ని కా
హుతులై బి। ట్టనయుదురని తలచియుసజ్జవనాశ్వము దొంగిలించి సాహ
సవృత్తిన్॥

చ॥ అరిగితపస్సమాధి జనితాయతసౌఖ్యము నొందుచున్న
యా। నరసునిజాంతికద్రుపున సంధిలజేసి పురందరుండుని। ర్జరపురికేగెన
మ్మఘతురంగము వోవుటగాంచితంద్రిక। త్తైరగెరిగించిరన్ మతతతింగని

యజ్ఞనాథుఁడిట్లనెన్।

ఉ॥ తేజియదృశ్యమాయెనని తెల్పఁగ నేటికిఁ బుత్రులారస! వ్యాజుఁడెవండొ యీమహితయజ్ఞము మాపఁగ నెంచి గైకొనెన్। వాజిని విష్టపత్రయ నివాసులనారసి దుష్టపాళితోఁ। నాజికిదారసిల్లి యెటులైన మఘాశ్వముదెండు పొండికన్॥

క॥ ఏమరితిమిసవనాశ్వము। నేమనుజాళినికృత్య మిది యగునోయిం। కేమార్గము దొరకకున్నన। కీమఘము నిరంతరాయ మెట్లగునొకదా॥

గీ॥ సవనమభిమంత్రితంబై ప్రశస్తమొందు। చుండెమనుమనితోఁదీక్షనుంటి నేను। తొలుత తెరగంటి వీడెక్కి కలయవెదకియవల మధ్యమలోకంబు నరసిపిదప॥

క॥ ఈజగతిన్ మీరొక్కొక। యోజనమాత్రముగ ద్రవ్వి యురగస్థలిఁబా। జీజాడదీసి జేకొని। రాజన దేదర్ప మూర రాసుతులార॥

క॥ అనిచక్రవర్తి నిజనం। దనులం బనుపంగ నాకనగరంబు నకున్। జననిశ్చయించివారువ। యనమైరి ధృతామితాయుధాటోప మునన్॥

సీ॥ కరవాలశూలముద్గరభిండివాలతోమరముఖాయుధపాళులిరులసీన। నలఘుపతాకరేఖాగ్రాంశుకాశుగావళులంబుధరకదంబములదోల। దోస్ఫాలనధ్వని స్తోమ్యంబుసింహనాదములజాండకరండతలముప్రీల్ప॥ చరణఘట్టితధరాచక్రనిర్యత్పాంసు నిచయంబు దెసలంది నింగి ప్రమింగ। నడిచిరమరాద్రి జేర జండతరపటహ। ధాంకృతినిరస్తదిగిభఘటావిశాల। కర్ణకోటరులగు తద్గ్రావకటక। పటలికెక్కిరి తన్మృగప్రతతిబర్వ॥

మ॥ గరుడవ్రాతముజెట్లబట్టె తొలుతన్గంధర్వ సంఘంబువే। గరిచెఱ ఘూసము గాటిపావలగుచున్ త్తొబారిరారుద్రులా। తురులై నిర్వ సుపాళులట్లు వసుపంక్తుల్వోయె నవ్వేళనా। గరులుద్యత్ప్రతి భా

ధ్యులై దివిజలోకంబెక్కు వార్తాశ్రుతిన్॥

క॥ సగరకుమారులు నిర్జర। నగరమునకు సవనవాహన నిమిత్తముబిట్టుగదాడివెట్టిరనివిని। దిగులుననిట్లని తలంచె దేవేంద్రుడెదన్॥

చ॥ సవహాయమేనుగొన్న కథసాగరులెట్టు లెఱింగిరోకదన్। జవమున వీరలిచ్చటికి సాగుదురే మదిగాంచకున్నబి। ట్టవియగ జొచ్చెడెందమహహా హరిశంకర వేధలైననే। డవమతిబొందరే ప్రకటితాహవదోహలులై యెదిర్చినన్॥

క॥ కడజన్నకర్జమునకున్। దడవినపనియేమి దేవతాపురిగపనుల్గడువడి నాకముస్సిన్। యెడరునకుం దొలగుటొప్పదే నాకనుచున్॥

సీ॥ దివ్యాంగయజ్వశూరవ్యూహములతోడ నప్సరస్సమితి బాయంగజేసి। చతురగ్రఘులను ధర్మశాక్వరంబునుదార్చినట్టిప్రాజ్ఞపనికాయములననిచి। సకలదానములిచ్చి శాశ్వతకీర్తిజేకొన్న వారల నల్వకొల్వుజేర్చి। వరసుధర్మాముఖ్య భవ్యవస్తూత్కరంబులన గోచరపు పట్టులనుమాటి। కలసిముప్పదమూడు కోటులనుసర్వ। లును జయంతుండు శచిరాగ ఘనహయుండు। డాగెనూర్ధ్వజగత్ప్రకాండముల గాండ। మునయనార్చుచు సాగరుల్దవిలిరేచి॥

చ॥ త్రిదివముఁజొచ్చియచ్చ ఖెవరింబాడగానక నద్దిరయ్యొయీ। పదముదొరంగి పోయిరొకో పాకవిరోధి మరుద్వయాధినుల్। కదనవిభీతులై యనుచు గాంచినుతించిరి తన్నికాయసం। పదలును వైజయంత ముఖమంగళ సౌధకళావిలాసముల్॥

మ॥ బలజంభ ప్రముఖక్షపాచరజయ వ్యాపారముత్తేడగోడలయందారసి వీరిశేఖరుడు వీడాప్రీడలేక్కిట్లుపీ। ధులకుంగన్పడ జేసెకల్లకథలస్తోక ప్రతాపంబుతో। దలపడ్డన్నతోడ నమ్ముదుము గోత్రద్వేషినంచాఁస్పుచున్॥

గీ॥ వేలుపులవీట నిల్లుల్లిల్లు వెదకివెదకి। కోటకొమ్మలనెగబా

క గోపురములు కెక్కి నందనవనిలోని జేగియరసి సవనధారాట మక్షి
గోచరముగాక॥

ఉ॥ మేరువుమీదనుండి పుడమింబడదూకగ రాజనందనుల్
ధారలునూరుగల్గు బెడిదంబగు కైదువుపిండిదాకిన। ట్లీరసగ్రుంగ భూ
భరపు టేనుగలుక్కరి మ్రొగ్గనిర్జరా। గారవు శృంగముల్గదలి కంపము
నొందె తదూర్ధ్వలోకముల్॥

సీ॥ ఉదయాద్రి మృగభయప్రదముగానార్చి యవ్వలబా
సిచని చక్రవాళమొరసి। దర్దురమలయగోత్రయమాలయములు గ్రద్ధ
నదాటి కడగట్టుదాకదిరిగి। తారస్తగిగ్రుంగ దత్కూటముల కెక్కి
తరువాత వలయ భూధరముగాంచి। ప్రాలేయసానుమద్రాజగుహాదే
శములు జొచ్చితుదనొప్పు మలకుబోయి। చివరకవధికుభృత్తుంగశృం
గపటలి దొరసితచ్చర మోగ్నాథ దుర్భరాంధ। కారమొక్కటదిలకిం
చికంపితాంగు। లగుచుగ్రమ్మరి సగరరాజాత్మభవులు॥

ఉ॥ జన్నపువార్వమెచ్చటికి జన్నదిగానక సర్వకుంభినీ।
భృన్నగికీవనుల్లెన్నవఁకి వేసటతో మనకత్తళానిజే। కొన్న దురాత్ముఁడుల్లి
దిను కోనుటిన్వైచె బలుకందట చుదా। రెన్నుచుగన్నవాని నలయింతు
రు ద్రుంతురుహేతిసంహతిన్॥

సీ॥ పల్లెలూరులు వనప్రతతులు పక్కనంబులుగట్లు కోన
లుకొలకుగములు। ప్రపలుకోటలు జప్పరాలు నుద్యానముల్సందులు
గొందులు సావడులును। మందుశాలలు సామజశాలలురురాజధా
నులు పేటముత్తములుపొదలు। మఠములువాగులు మరుగులుడొంక
లు బీళ్లుతీర్థోర్వ్యలు గుళ్లుగలయ। వెదకివెదకి సర్వవిశ్వంభరనుయజ్ఞ।
వీథిగానలేక భూతలాధి। పతికుమారులొక్క పట్టునజేరియా। కరణి
కొండొరులనుగాంచియనిరి॥

మ॥ హరిపాటచ్చరు డక్షిగోచరుగాడాహాధరిత్రీద్ధభిత్పూరి
నేనిన్ ధరనేనియుంకెచట నస్తోకోద్ధతింజూతము। త్తరిధారాటము గాన

కేళ్లు జనకుండర్శింపగా బోదము। దరమాభోగి జగత్ప్రదేశము గనన్
ఖాత్రిం బెగల్చన్‌దగున్॥

క॥ ధరద్రవ్వియురగలోకం। బరసిహరిందెందు జివరకనడే
మనభూ। వరుడదిమరువక యాగ। హ్వారిభవింతమని సగర వసుధేశ
సుతుల్॥

మ॥ శతకోటిప్రతిమోగ్రశూలవితతుల్ సాగుల్ఖనిత్రంబు
లుం। శితకుంతంబులు దోమ్మరప్రకరముల్ శీలాళికుద్దాళసం। తతులొ
క్కుమ్మడి దాల్చివారు సగదండంబూగ గర్జించిగ। ర్వితులై ద్రవ్వగసాగి
రుర్వరమహద్రింభోళి భీతిల్లగన్॥

ఉ॥ గట్టులబోలినట్టి పెనుగడ్డలు దీర్ఘపుగడ్డపారలన్। ద
ట్టిపెగల్చి పన్నపము దాల్చిన పోలికనొక్కటొక్కటిన్। బట్టితటంబు
పైకెగర బారగవైచుచు పర్వతాళిజూ। పట్టిననట్టిరొడ్డులకు పట్టుగలిం
చి కుభృత్కుమారకుల్॥

ఉ॥ లోతునడుల్గుమన్ను జనలోక పతిప్రియ నందనాఘ
మొం। తేతడవబ్బు పైతటికిదీయని దేలనటంచు గొబ్బునన్। వాతికిజేర్చి
మింగుచు జనంబునకొక్కని కొక్కయోజనం। బైతనరంగ ద్రవ్విరఖి
లావనినందరు చక్రవైఖరిన్॥

గీ॥ ఈకరణినాగలోకంబు దాకయోజ। నంబు లర్వదివేలు
భూనాథసుతులు। వసుధ బెగలింప ఫణిజగ ద్వాసులయిన। కాలకేయు
లు విస్మయాక్రాంతులగుచు॥

మ॥ ఉరగావాసమిదేడ భూమినరులోహో వచ్చియేనాడు
వ। చ్చిరిగర్వోద్ధతినిట్టులన్న నముపేక్షీభూత వృత్తిన్గృహా। త్కరము
ల్వాయక యున్న దారిగొని మర్త్యగ్రామణుల్ రారెయా। కరణింజు
ల్కనిమైలిమింక నమదోగ్రస్ఫూర్తిన్ దాకందగున్॥

క॥ అనితలచివారురణసా। ధనములుకంఖాణగజ రథంబుల
తోలా। కనికాయములర పెండ్లికి। జనుపగిదిం దరలిరుగ్ర సమరా

కాంతుఁ॥

ఉ॥ సాలకటంకటేయులు బిసప్రసవాసన దత్త సద్వరో। త్తాలతర స్వయాన్వితులు దారుణమూర్తులు కాలకేయులు। క్కాలము నందెనంగెను తెగల్ ద్వివిధంబుగనై యుగాంతపుం। గాలునికోరమీనముల కైవడిలోక భయంకరాకృతిఁ॥

క॥ ఇరుతెగల రక్కసులనా। గరులపయిన్న డుచువేళ గగనమునిండెఁ। బరుషతర పటహధ్వాంకృతి। చరణవినిర్దళిత భూమిచక్ర రజంబుఁ॥

మ॥ పటహధ్వానము లాలకించి వసుధాపాంసు చ్ఛటల్ గాంచిదివి। క్తలముల్ దుల్లెను గీతిజూచి సగరక్ష్మాజాని పుత్రాళులు। త్కటరోషంబున నుండఁబోరుంగని యహోకయ్యంబుగావింపని। చ్చటికే తెంచదరెవ్వరో బ్రతుకులెంచఁ లేవకోపీరికిఁ॥

క॥ అనిగజ్జిల్లుచుధాత్రిఁ। ఖననము సేయుటలువీడి గాఢప్రతిఘుఁ। గనుదమ్ములనింగలవుఁ। దునకల జడిగురియ నేర్పుతో వ్యూహవిధుల్॥

శా॥ శృంగారించుచు తోమరంబులు ఖరాశిశ్రేణులుంశూలముల్। సింగాణుల్ద్రోనలుంబరశ్వథ గదల్ ఖేటంబులుం బ్రాసముల్ రంగత్పట్టిసభిండివాలములు దుర్వారోద్ధతిం దాల్చిచో। రంగేళీగతి బాల్చిరారని రణారంభంబునంసాగరుల్॥

ఉ॥ అక్కడిరాక్షసప్రవరులందరు డాయగ వచ్చిధారుణిక్। ప్రక్కలుసేయజొచ్చితి రవార్యమదంబున నింతసేయమీ। రెక్కడివారలెందు కొరకిట్లొనరించితి రింకప్రాణము। ల్దక్కవు నిక్కమక్కట విధాత్రుడు మీకిటవ్రాసె పోభువిఁ॥

క॥ అనవినిరోషించిఘనా। ఘనగర్జానినదమున సగరనందనులి। ట్లనిరేముసాగరులమని। జనదావప్రావృడుగ్ర జలధరులమిలఁ॥

మ॥ పవకంఖాణము వోయొచోర హ్మృతమై సర్వంసహాఁ

దానికై। దివమున్నర్త్యము జూచికానక ధరిత్రిం ద్రవ్వి పాతాళపుం భువనంబారయ నుద్యమించితిమి మమ్ముం దాకి పోరాడలే। క మరుద్వల్లభుడేగె ఘోరపవిజంకన్నాటి నంత్రాసియై॥

క॥ కానంధరముమ్మేచం। దానఁ మారొక్కనిరణంబునం బ్రతుకగలా। రేనుంగల తోననికిఁ। బూనంగల వేశశౌఘములు ధైర్యమునఁ॥

ఉ॥ నావినియాతుధానులు జనప్రభుసూనుల గాంచియారర। శోవితతుల్న రాళిదిని తుుత్పరిపీడనడంతు రిప్పుడీ। కేవల శౌర్యమెట్లు జనకీటకపాళికి గల్గెనంచురో। పావిలమూర్తులైకదిసిరార్పులు నింగిబగుల్ప నొక్కటఁ॥

గీ॥ చటులసమితికిమార్కొను శత్రుసమితి। గాంచిపగరాత్ర జులుకరోగ్రతరమండ। లాగ్రముఖ్యాయుధములు దళముగగాఱు। జీకటుల నినదాకిరస్తోకపటిమ॥

ఉ॥ అయ్యిరువాగువారలు నిజాంఘ్రిచయోగ్రత భూపరాగము। ల్గయ్యపులచ్చికుల్లెడలు గాగనుపట్టకరాయుధాంశువు। ల్వయ్యరతండ్రి పైకెగసి పంకజబాంధవ భానుకోటితో। వియ్యాను సేయ బోరి రరవిందభవాదులకుఁ భయంబుగఁ॥

మ॥ కలనఁ శూలగదాధనుర్నికరముల్ ఖడ్గంబులుంజూర్ణమై। బాలియందారుభుజాభుజిందొడరి నిర్మూలంబుగాబోరుచో। గలిగెన్ గీకసపాంసుసైకతశతల్ క్రవ్యోరుపంకల్సము। జ్వలివచ్ఛత్ర సితాంబుజల్కనదసృక్స్రాపగల్ తద్రసఁ॥

ఉ॥ సాగరులుగ్రకోప విలసన్నయ నారుణదీధితుల్దిశా। భోగవతీకుచంబులను బూసినకుంకుమ రేఖలైతెగఁ। తేగల కుత్తుకల్నరికి తీవ్రపుటీటుల రొమ్ములూడ్చినఁ। వేగమ కాలకేయకుల వీరులుకొందరు వారిరార్తులై॥

గీ॥ బలసిసాలకటంకటేయులును కాల। కేయులొక్క కొం

దరతిరుషాకీలితాత్ము । లగుచు సాగరులనుదాకియానమీక । ధాత్రిగం
పింపబోరిరిసతుణంబ ॥

గీ॥ ఈషగిదివిరిరిశేషంబుగా పలాయ । నంబెనంగివిపంథిగ
ణాంబునోవ । కలహరంగంబునందు సాగరులుధూమ। కీలికణములు నా
వెలింగిరిజలంగి॥

గీ॥ శత్రుకోటిదొలగిచనిన సర్వదివేల । యోజనములు త్ర
వ్వియాజగతిని । గానమైతిమిచట కంఖాణమిక రేని । కేయుక జేసికర్జ మె
రుగవలదె ॥

క॥ అనిసాగరులందరుజన । కునిపాలికి బోయిమేము కువల
యమెల్లన్ । గనినారముదుష్కరము । గొంచనుచోరుండు దొరుకకుని
కి గలుగుచున్॥

చ॥ అరువదివేలయోజనము లద్భుతవృత్తిధరిత్రిద్రవ్వభీ । క
రులగు రాక్షసావళుల గయ్యమునుమాకులభించెనంతన । య్యురులపరా
భవించితి మహాంకృతి హార్యపహారిజిక్కలే । దరుదిదిగాదె సెల్వొనగు
మాతుది కర్జమిలాబలాహితా॥

మ॥ పరణింగాంచిన సిద్ధపన్నగ మరుత్సాధ్యాసురశ్రేణిగా।
పరదుష్కరపురంబులోనికరుగన్ శౌర్యంబునం బేర్చిభీ । కరభంగిన్
త్రిదివంబు జేరు నెడలేఖస్వామి ఘోరాత్ముడై। బర చెన్ ముప్పదిమూడు
కోటుల సుపర్వవ్రాతముల్మున్నగన్ ॥

క॥ రవిచంద్రకిరణజాలము । లవనీస్థలి నెంతదూర మానుత
దుర్వి। జ్జవమున నన్వేషించియు । భువిద్రవ్వితిమింక నెల్లు బోవలయు
నృపా ॥

క॥ అనవినిగనలిమహీవిభు । డనియెన్ సుతులార నత్రహ
యచోరకుగాం । చనిపనిచేబడలితిమని । వినిపించితిరహా మే వివేకుల
కువినన్ ॥

క॥ ఎచ్చోటనేనిముచ్చున్ । ద్రవ్చిహరిందెచ్చి యధ్వర

ముగడతేర్పన్ । వచ్చుటవచ్చుటయూరకె । వచ్చుటగని మిమ్ముమెచ్చ
వచ్చునెనాకున్ ॥

గీ॥ మానవేశ్వరుడిట్లాడ మగుడిసగర । విభు సుతులుదా
ము త్రవ్వినవివరసీమ। జొచ్చిచనుచుండిరన సూతుజూచి శౌన। కాదు
లవ్వలికథ దెల్పుమనియనుటయు॥

మ॥ కలుషోర్వీధరశంబశంబరద కంఖాణాది యజ్ఞాశిహృ ।
జ్జలజాతారుణబింబబింబఫల భుగ్గారాట చైత్రేంద్రని । ర్మలినచ్ఛవ్య
వలంబలంబ కరధర్మక్రూర పత్రిచ్ఛటా । చలితోగ్రాసుర డింబడింబ భ
వరాజ్య శ్రీవిభుస్యందనా ॥

క॥ గోత్రాంబుజాల యాధిపగోత్రావన కారణోద్ధగోత్రోద్ధ
రణా । గోత్రస్మృతి మాత్రనుధీ । గోత్రపవిత్రప్రచారి కుమతవిదారి॥

భుజంగప్రయాతము ॥ సుధాధామ శేషాబ్జ శోభాచ్ఛకీర్తీ । బుధాపద్ధ
వేంధాన భూర్యభ్రమూర్తీ । కథాధూతభక్త ప్రకాండాఖిలార్తీ ।
విధూమాగ్నికీలా భవిక్రాంతవర్తీ ॥

గద్య ॥ ఇది శ్రీమద్దక్షిణామూర్త్యష్టమూర్తీ దాక్షిణ్యానులబ్ధ
కవితా సారశౌనక గోత్రారామపటీర సుభద్రాంబికా
పిచ్చయామాత్యకుమార తురగాన్వయ పయస్సాగ
రాభోగ తారాజార వేంకటకవిధీర ప్రణీతంబైన
నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యానంబను
మహాప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము॥

శ్రీరమణీహృద్రమణా । సారమణీసన్నిభాంగ సకలావనభీమా రామదాసనుతపద । సారసగుడిపూడిహరినిశాటభహారీ॥

గీ॥ అవధరింపుము శౌనకాద్యఖిలమునుల । గాంచిసూతుండుబలికెసాగరులుజనకు । వలనగ్రమ్మరిగ్రమ్మరవసుధద్రవ్వ । కంపితములయ్యెనఖిలలోకవ్రజములు॥

ఉ॥ అత్తరిదేవమానులఖిలాజరులింద్రముఖాష్టదిక్పతుల్ । మొత్తములై యహోసగరపుత్రకులర్వదివేలవారుదు । ర్వృత్తిధరిత్రిద్రవ్వివిధి సృష్టినడంపగజొచ్చిరీమహా । పత్తుదొలంగజేయగనె వండుగలండని బ్రహ్మపాలికిన్॥

క॥ చనిమ్రొక్కిరపుడు హేపా । వనగుణగణ సకలలోకవల్లభ వాణీ । వనితాధిపభక్తజనా । వనభవతోనమయటంచువారేకమతిన్॥

క॥ ఈగతినభివాదనమిడి । వాగీశ్వరసగరసుతులవారోద్ధతినా । నాగహ్వారిభేదించిరి । యాగాశ్వముకొరకు వారినాపందరమే॥

సీ॥ కులమంతొకడుసేయు ఖలవృత్తిగరులారె నేడూడవలసెనంచాడెగిరులు । కడలనుండియుదప్ప బడనిమాకిటుహాని గలిగెగాయనియష్టగజములడలె । నేమిసేయుదుముదిక్కెవ్వారుమనకంచు నహివరాఘులీంద్రులళకువడిరి । వరణాంబువులలోన ధరదున్కలై పోవ నిలుతుమేయనిలోకములుగలంగె । నొకవృషమితోనెబోవునేయకటవారి! జాననాండంబునకునెల్ల మోసమబ్బె । ననిభయంపడిరందరయ్యాగడంపు! సాగరులచైద్యములుగాంచిసారసభవా॥

చ॥ సరసిజగర్భయీకరణి సర్వజగత్తతిమాపనిట్లుసా । గరులుగడంగిరక్కట సుఖస్థితిజీవులకెల్లదప్పెని । త్తరిప్రతికారమీవెడదదల్పకయుండినసీదుసృష్టికిం । జెరుపుఘటించునేడనకు శేశయజాతుడు వారికిట్లనెన్॥

ఉ॥ నాకేవడిచ్చెసృష్టికరణప్రభుతావిభవంబువాడెపో । లోకగరుండుళశ్వవిఖిలోకుడనామయుడచ్యుతుండుద । ర్వీకరశాయిసర్వగు

డువేధమయుండు సనాతనుండతం । డేకదదుష్టకోటి వధియింపగశిష్టుల బెంపబాల్పడెన్॥

గీ॥ ఆసహస్రారధారిదివ్యావతార । ములుగలవుపెక్కులందునిర్మలినబోధ । కారికపిలాకృతివెలుంగుగాననతని । కంటిమంటలచేవారుగ్రాగగలరు॥

క॥ విశ్వకభగకధిపతియుల । విశ్వంభరుడగుటనీభువికికీడుమదిన్! విశ్వాసమొసగకూన్చిఖ । గాశ్వనిచేమడియరే మహామహులారా॥

క॥ అనిపల్కినాల్గుమొగముల । ఘనుడందరిజూచిపల్కెగ్రమ్మరనమృతా । శనులారకలుషకుధరా । శనులారవినుండుపూర్వచరితము ప్రీతిన్॥

సీ॥ మనువుస్వాయంభువుండనువానినెరుగరే యతనిపుత్రుడుప్రియవ్రతుడుదొల్లి । నారదమౌనిచే నారాయణప్రియ భక్తివిజ్ఞానంబుబడసిసకల । సామ్రాజ్యవిముఖుడై చరియింపనమ్మహాత్ముతండ్రిననుగూర్చి వినుతిసేయ । నధికకృపాప్తినేనరుదెంచి ప్రభుతయుందాసక్తియొప్పారునట్టిమాట । లాడిరాజ్యభారమాపార్థివునిచేత । దాల్పజేసియాత్మధామమెనసి । నాడవాడుబెక్కునాడులానాడుల । నన్నియేలెధర్మమతిశయిల్ల॥

ఉ॥ ఆమహివల్లభుండు దుహినాహితపశ్చిమభాగభాక్తమ । స్తోమములార్చిరేలుపరిశుద్ధములైనపగళ్లొనర్చుతే । జోమయమారథంబుగదుసాంపుననెక్కిచరించె నేడుమా । ర్లేమరిజెప్పుచున్ సురగిరీంద్రముజుట్టు ప్రతీనవైఖరిన్॥

చ॥ తనరథవేగమక్కుని శతాంగముతోనెనజేసిపోవుచో! ఘనతరమైననేమి మొనగాడినచోట్లుసముద్రసప్తకం । బనసుతికెక్కెసంధులలశారెనుదీవులు నాజగంబునన్ । బనుపడియంతరీపములువార్ధులకున్ సదృశంబులై తగున్॥

గీ॥ జలధిచుట్టుసాగరులుగుంద్రముగనుపా । తాళతలముదాకథ

రణిఁద్రవ్వి । రదియునిదియుగలసి యవనీజనులచేత । సాగరంబునాఁ బ్రశస్తిగాంచు॥

గీ॥ ధాత్రిఁజెరుచువారి దగ్ధంబుసేయక । నేలయుండుచంద్ర హేళినయను । డనఘులారసగర తనయులందరికిఁ గా । లావసానమయ్యె నడలనేల॥

క॥ అనిపల్కి వారివీడ్కొ । ల్పినగీములకరిగిరంత భీమతిరఖని । త్రనికాయము ఖాయుధములు । గొనితొలిదెస మొదలు చేసుకొనిత్రవ్వి రిలన్॥

ఉ॥ ఈగతిచక్రవర్తిసుతులేపునఁ ద్రవ్వి పురందరాశన । య్యాగహయంబుగానక సమగ్రధరోద్ధరణాబ్జభృద్భుజా । భోగిసదృగ్రదాగ్రములుభూమితలంబొగిమోవఁగ్రాలుచో । దాగమరుత్కజేందు విశదాంశు విభాసితహస్తినొక్కెడన్॥

క॥ పొడఁగాంచియగ్గజేంద్రుని । కడుభక్తింబూజచేసి కడిమిబృహద్భా । నుడుగలదెసకరిగియుద । త్తడినందు వెదకిరిబహువిధంబులవారల్॥

ఉ॥ వారువమున్నహీంపసుత వారములారసికానకేగుచో । వారికిదోచెనుక్కడనవారితదానమరందనిర్ఝరో । దారసువాసనాభృతమదభ్రమరంబగు పుండరీకము । న్వారణతల్లజంబుతరువాతతదంతిక భూప్రవేశులై॥

చ॥ నతియొనరించియర్చలిడి నాగమువీడ్కొనియామ్యదేశమం । చితగతిజొచ్చియాహయము జిక్కెడిలాగెరుగంగలేకను । న్నతినిద్రివిక్రముంగెలుచు నాజనువామననామమహావళా । పతిపొడగాంచిమొక్కిప్రియభక్తినిపూజలొనర్చిసాగరుల్॥

చ॥ దితిజదిశాతటంబునకు దీవ్రగతింజనివాజివార్తద । క్షితిజెవిదారకున్నజనుదెంచుచుదీనికిమార్గదవ్యుతి । ప్రతికుముదంబునాకుముదవారణమొప్పగ డానిగాంచినం । స్తుతిబెరయించిపూజలిడి జొచ్చిరివారుణదిగ్వసుంధరన్॥

గీ॥ అచటహరినిగానకంజనాగముబోలి । యంజనాఖ్యనాగమతులదానసర్ఝరో । త్కటములనెగడుటగనిదాని । కర్చలిచ్చివినుతులాచరించి॥

శా॥ దానింబాసిమహాబలాఢ్యనృపపుత్రవ్రాతముల్ జొచ్చిబా । ణాసందారసిగానలేకరుగగన్ప్రాక్సుధాంధోధిరా । ట్ద్వానింబోలినదంతముల్ధరణివాత్తంబుప్పదంతాభిధం । బౌనాగంబుదనూపరాజితసువర్ణాంగంబొగిన్సుంగలన్॥

గీ॥ గంధవాహకోణగజనపర్యనొనర్చి శివసఖాశకరిగిసవనసైంధ । వంబునచ్చటచటపరికించిపరికించి । గానలేకరాజసూనులపుడు॥

చ॥ అనిమిషధామసామజచయంబులకెల్లను సార్వభౌమమౌ । యనదగుసార్వభౌమ మనుహస్తినిగాంచిప్రదక్షిణించివే । వినుతులొనర్చియర్చలిడి వీడ్కొనియచ్చటవాసిఘాలలో । చనకకుబంతరంబునకు సాగిరుదగ్రరుషావిలోకులై॥

క॥ ఈకరణిసాగిఘాలా । లోకాశంజొచ్చితీంద్రిలుచునె మకునెడన్ । రాకామరులొక్కచోగని । రాకాండంబునుదదంతికావనిసీమన్॥

సీ॥ శుభ్రత్యగ్రశరణమై శుద్ధతారకయోగముండెనా పటికంపుదండ్రగాల । రాగంబుభక్తవారముబ్రోవబూంగెనా దలకెంజడలదళత్తళలుజెలగ । సాగరాంగారాళిగ్రాగకొల్మలువిప్ప గడెగెనానరమోడ్పుగనులవరల । సాత్వికశ్రీదెల్పువరణిశుభ్రమృదూర్ధ్వపుండ్రకద్వాదశంబువెలుగొంద । నొక్కమునిరాజుగ్రహములందుగ్రకరుని । పగిదితెరగంటినందులోపద్మనయను । చందమునవిధిశివమూర్తులందుసిమ్మ । లాకృతినెసంగుచున్నవారతనిగాంచి॥

ఉ॥ అద్దిరవాజిచోరుడిపుడక్షులకుంబొడగట్టెనినా । గ్రద్దరిపొద్దుపట్టెపెనుగద్దియయొద్దికద్రోయుటొప్పువే । నుద్దులికేలనంచుపరశుప్రముఖాయుధధారులైదెసల్ । బ్రద్దలువారనార్చిమునిపై నిగుడించిరిపెక్కుకైదువుల్॥

గీ॥ ఇవ్విధంబునసాగరులేపురేగి । కపిలమునిమీఁదమొరగులుగా రుకరుకు । కైదువులుపువ్వనవికొండ గదియుశూల । ఖండకాండంబుల య్యెదగ్గాథమహిమ॥

క॥ కనరెనసిబాసవాల్దోర । కనుగొనలువిచ్చె శిఖిశిఖాజాతవిను । తనవిస్ఫులింగకోటులు । వనజభవాండావకాశ భాగమునిండన్॥

సీ॥ తొలుదొల్తశిఖలు జిట్టలుగట్టితాకి సాగరశరీరంబులు గాల జొచ్చె । నావెన్కఁజూతొ్కరమధికమై గ్రొన్బొగల్లగ నభాగంబెల్లగ్రమ్ముకొనియె । నటుపిమ్మటనుజట చ్ఛటనినాదములతో పృథుకీకసావళుల్ప్రేటిలిపడియె । నాతరువాతకీలాతతుల్వ్రేడివిల్చి గుప్పుగుప్పునమండి నిప్పులయ్యె । నంతషష్టిసహస్ర సంఖ్యాకమైన । బూదికుప్పలపింజ దన్నునివసేయ్యె । నగ్రభాగంబునందుతారాచలముల । కరణిను త్సేధమూతుపై క్రాలుచుండె॥

క॥ తాపసులారజగత్సరి । తాపహరుల్పాపకర్మతనులదయాత్ముల్ । శ్రీపతిచేనాపద్వా । రాసారాంబుధిమునింగియడగుటరిది యే॥

మ॥ సగరుండక్కడనంశుమంతుగని వత్సానీపితృవ్యుల్దివిన్ । జగతిన్ శోధనజేసిభోగధరవాసంబుగ్రుక్కైజొచ్చిరే । పగవారడ్డము వచ్చిరో యకటయుశ్వంబిందుదేరైరిని । వ్వగబాలై తిమిబొమ్ము తెమ్ముహరినవ్వాతెల్లదింగాంచుమన్॥

క॥ తడయంగారణమెద్దియొ । కడమబడెన్ జన్నమకట గదువేగమున్ । నడచిపొడగాంచిమనతి । త్తడిదేలేరొరులునీవు దక్కఁకుమారా॥

క॥ నావినియావినయశ్రీ । భావుండంశుమదభిఖ్యపార్థివసుతుడు । ర్వీవిబుధాశీశ్శక్తుల । తోవెడలినృపతికిమ్రొక్కిదుర్దాంతగతిన్॥

శా॥ వాలుంసింగిణికేడెమూనియెుడలన్వ్యాఘ్రాంబుగీలించిగ । ర్వాలీఢాహితఘూసపుంజదహనుం డారాసుతుండాపిత్ర్య । వ్యాళుల్ద్రివ్వినగర్తముంగని సమగ్రాశ్చర్యచిత్తాబ్జుడై । యాలోజొచ్చినిరున్నతోన్నమితభాగానీకము ల్గాంచుచున్॥

క॥ చనిచనిరాజసుతుడుశూ । ర్పనకున్నట్టులయు నటవిరూపాక్షుముఁగ । న్గొనసయ్యెదానికాయన । ఘనపూజలుసల్పివినుతి గరపుచుబల్కెన్॥

ఉ॥ సామజరాజమజ్జనకజాలముగ్రుమ్మచ్చునగల్చివార్వమున్ । దేమహీంద్రద్విషులాడకరుదెంచిరిగన్పడకేడనుండిరో । యామఘవాశిజేపడిమహాధ్వరమింకటసాగుసేయనన్ । ప్రేమవచించెనగ్గజము పేశలభాషలతోదయాళువై॥

క॥ ఈతావుగడచిచనుము । భ్రాతాప్తకులీనదొరకుసత్యంబుగన । వై్వతానాజానేయము । జేతోముదమొదనయాగసిద్ధిఘటించున్॥

ఉ॥ నావినినంతసింపుచు ధనంజయదిగ్గజముఖ్యసారగం । తావశపట్కదర్శనమొనర్చి సపర్యలుజేసినంస్తుతుల్ । దావెలయించియమ్మెదటిదాని తెరంగుననాడవించుగో । త్రాపభునందనుండరిగె రాజకిరీటధిశాతటంబునన్॥

గీ॥ అరిగితత్ప్రదేశమందధ్వరాశ్వంబు । నెమకిగానలేక నృపకుమారు । డవలకొంతదూర మటుబోయికపిలాభి । ధానహానినిహారిసతండుగాంచి॥

శా॥ కైలాసాచలపాళినాగసగ రత్నొమ్మపాలపుత్రచ్ఛటో । త్తాలాంగోన్నతభస్మరాసుల లకార్దమ్యాగ్రభాగంబునన్ । గ్రాలంగన్గనిదుఃఖసాగరమహా కల్లోలరేఖాంతరో । ద్వేలత్రాసితచిత్తుడై యనఘమూర్తిందద్మునిగ్రామణిన్॥

క॥ డాసిప్రియభక్తితోనతి । జేసిపొగడెనిట్లుతండుసింధుశరధిమ । స్తాసీనసుధాంధస్సరి । దాసారోచ్చాలనోర్మికాత్యార్భటులన్॥

రగడ॥ జయజయమాధవ సద్వనమాధవ । జయజయహృత్ప్రియసతతోమాధవ । మామవకమలామలహృదయాలయ । మామవానుకంపామకరాలయ । జననస్థితిలయచర్యాకరుడవు । పనకాదికకంజవిభాకరుడవు । విధిముఖసురసేవితచరణుండవు । వ్యధబాపెడికరుణాచరణుం

లవెట్టిసాధులకు సేగిఘటింపగ జేయనింద్రుడీ । జక్కి నిదెచ్చియిచ్చటెర సఁ విడిపోనిటువారువచ్చిము । ద్దృక్కఁటినాగ్ని కీలలకు దేహములాహు తులిచ్చిరక్కటా॥

చ॥ జగదపకారులీకరణి జావకయుండినసాధుకోటికిఁ । దిగులెటుదీరుసర్వజగతీస్థలినేగతిసేనుమూరునీ । వగపికమానుమయ్య నువాహినిసేకముసోకిగాకవీ।రగపరిపంథివీటిసుఖమానరుసూనరపాలబాలకా॥

క॥ సీతాతధృతిజతభవా । సీతాతముఖంబుకడమ నిండించుని కఁ। పీతింగొనిమోగుమునీ । పీతిన్ననిమత్సదాప్తి నెడపకువత్సా॥

గీ॥ గరుడగంధర్వముఖ్యాంశకలితమూర్తుఁ । లందొకండైనక పిలుడిట్లనినపిదప । గరుడగంధర్వముఖ్యఖేచరులువిరుల । సోనమునిన్ప పసుతులపైజొనిపిరలరి॥

సీ॥ జరరానలునకునిపాదాళిజాలకధులి గజంబులగొన్న బలయు తుండు । నిదిమహాయుధముగూడదువంచనముసేయ ననిపవికీకనై చినఘనుండు । త్రోటిపుటంబుచేదోయధిజలముదాల్చి సుధాంతికాగ్నినాన్పనసమర్థు । డలఘుఘోరాహిస్ఫటాంచలంబులు ద్రాక్కయమృతంబు కొన్నసమరవిజయు । డగుఖగప్రభు డరుదెంచెసగరుదరుణ । కిరణగణములచేదిగంతరములింగి । లికపుగ్రొంజిగిగావింప లేఖవీధి । దలనెలవెలుంగునెరపన త్తపసికడకు॥

క॥ అరుదెంచికపిలదేవుని । చరణంబులకెరగినిల్వ సంయమివిహగే । శ్వరుతోడనిట్టులనియెను । ధురభవ్యామృత మరందతుల్యగతి తులఁ॥

ఉ॥ ఈతనిచిత్తసంశయము లెల్లనుబాపివితానవాజితో । సీతరినేగవీడ్కొలుపు మీసగరాధ్వర మింకపూర్ణమౌ । గాతవృధామతి కుణశిఖావదు దగ్రతరార్చికిందను । వ్రాతములిచ్చిరామనుజ వర్యనిసూనులుదుర్విధానులై॥

క॥ నావినిఖగరాజావను । ధావిభునందనునిజూచి తజ్జనుతా

శువు । నిన్నెఱుగకదుర్నీతినిమాదార । లున్నతకాయములుడిగిరిసాదర। మున్నించుమునను మన్మథసుందర । వన్నుతపృష్ఠస్థలధృతమందర । కానగలేవా గమములభవభవ । దానవమెత్తిదయగనుము సువిభవ । భానూడుపబింబశ్రీలోచన । దానవగర్వవితానవిలోచన । కపిలాకారము గన్నమురారీ । విపులాపతివై వెలసినశౌరి॥

క॥ సుడికైదువదారయంశవు । టొడయండగుకపిలయమినిహాత్రదయాబ్జమునం । డిడిభక్తిమరియునీగతి । నుడివెనగరపౌత్రకుండనూనార్భటులఁ॥

ఉ॥ తానుతరింపనెంచి విదితంబుగకర్దమునాత్మనాథును । జ్ఞానమెరుంగజేయుమని సన్నుతిజేసిననీకుగల్గునం । తానముచేకృతార్థతను దాల్చెదవంచనిబోవబుట్టియు । మ్మానిని దేవహూతినిరమాధవధన్యను జేసితెన్నగఁ॥

మ॥ అనిమిత్తంబుగరావణుండలిగిదివ్యాస్త్రాళిసీమీదరు । వ్వినవీరుని ముష్టినొంచియు భయావేశంబునొందించిముం । దనిలోరామసమాకృతిఁ దునిమి వ్రేయంజాలుదునిన్నుబో । మ్మనవేఘోరనిశాటదుర్జయ భుజాహంకారనిర్వాహకా॥

చ॥ కనదఘులేఖనాకలన గాఢరయప్రకరాంగుళీమిళ । ద్ఘనతరలేఖినుల్ ముఖవిఘాతములై చన చిత్రగుప్తము । ఖ్యనిచయముల్నిరుద్యమత దాలిచిరట్టిపితృవ్యులెల్లమీ । సునిశితదృక్శిఖఁ బడగశోకమి కేలనటంచుమానితిఁ॥

క॥ తనకర్మముతనకనుభవ । మొనయకపోదెంతవారికేనియునే నీ।యనుమానమువాసితినో। యనఘానన్నాదరించియనుపుముగరుణఁ॥

క॥ అనిపొగడగగపిలాహ్వయ । వనజాక్షుడపాంగవీక్షవానింగనియో । జనపాలతనయకులపావసుడవుభక్తాగ్రణివిశుభమునీకెనగుఁ॥

ఉ॥ రక్కసులుద్భవించిరి ధరాస్థలిసాగరులై జగంబులఁ । జిక్కు

గం। గావారిభూతిగలియక। నీవారికివిఘటింపనేరదుసుమ్మీ॥

క॥ అనవిని రాజకుమారకు। డనియెన్ దివిజాపగా సమావిర్భవముల్। వననిధులు నిర్జలత్వము। గనుటకుఁ గారణము దెల్పగదె ఫణివైరీ॥

గీ॥ తండ్రులకునుదిలోదవిధానమాచ। రింపనూహించి వెదకి వారిగనలేక। వంతగుందుచునుంటి నావంతకరుణ। నానతిగ్రహించి తత్కథనానతిమ్ము॥

మ॥ అనినన్ శౌరిశతాంగుడిట్లనియె మున్న జ్ఞాతుఁడింద్రావనం। బునకై యాచనకాధ్యుడై మును పదంబుల్మూఁడు వైరోచనిన్। దనకిమ్మా ధరనంచు వేడనతడీ ధాత్రీతలం బెల్లఁగ్రక్కునగోవిందుడుగొల్చె నెక్కుడుగుగా గోత్రేశపుత్త్రాగ్రణీ॥

ఉ॥ మిన్నదుగొండు జేయుతరి మిక్కుటమైయదిసత్యలోకపుం। దెన్నుకడ్డమైనవిధి దేవుఁడు భక్తి తదంఘ్రిపాద్యమీ। గన్నదియైమరుత్పరికగడ్డగనిల్చిబొగద్దకెక్కెవి। ద్వన్నుతగంగనాఁగను సదానదదున్నమదచ్ఛభంగయై॥

ఉ॥ రెండవభానుడోయనధరిత్రిప్రియవ్రతుడేగుచోరథాంఖండతరారినేమి మొనగాడినచోటులుగా వెయీమహా। కాండధులేడుదత్కనదగాధజలంబులగాలకేయులు। ద్దండపరాక్రముల్ ద్రుహిణ దత్తవరస్మయులుందురేపురన్॥

క॥ ఆయనివేకులుపగలి। తోయధిలోడాగితటముదారసినిశలు ఘో। శాయుధములమునిపాళిక। పాయంబులుసేయుదురు గృపావిరహితులై॥

ఉ॥ ఆకథయెట్టిదన్న విను మాదియుగంబున గాలకేయులు। స్సీభకరమూర్తివృత్రుడును బేర్చిమరుత్పతిదొట్టి వేల్పులన్। నాకము జేరనీకగహనంబులకుందరుమంగృపామతిన్। జేకొనికావుమంచుసరసీరుహసంభవు జేరిరాదటన్॥

క॥ వారజునిపొగడికరుణా। పారీణసురాహితులను బరిమార్చు

విధం। బేరీతియొవృత్త్రాసురుమారణమెట్లగునో దెల్పుమాయనబలికెన్॥

చ॥ సరసపరస్వతీతటనిశాంతుడు శాంతుడిలన్ దధీచినా। బరగిసమానికల్పముల పారములాతనికయ్యెనాకళా। కరుకడకేగికీకసనికాయము వేడిననిచ్చువైరిభీ। కరములగుందదస్థులు జగంబునవజ్రముఖాయుధంబులై॥

క॥ అందుశితవజ్రధారన్। మ్రందించునవ్వృత్రుసీయమరపతియనవా। రందరుజనిరిదధీచిగ, నందామరసభవుశాసనంబున నెమ్మిన్॥

క॥ డాసినమస్కారంబులు। జేసికడుంబొగడమాని శేఖరుడుగృపా। భాసురమతియైయాగ। గ్రాసులమీరాకకేమి కారణమనినన్॥

శా॥ లోకారాధ్యశచీట్పురస్కృతసురల్స్తోత్రంబులై వచ్చిరాలోకింపన్నిముదేవతాహితము నాలోచించిమీకీకసా। నీకంబుల్ దయసేయుడన్నమది నెంతేసంతసంబందధీ। రాకల్పుండు తపోధనుండువిడిచెం బ్రాణప్రతానింబిలన్॥

గీ॥ ఆతనియస్థివితతులమరులుజేకొని, రాయుధములుగాగనందుసుజ్వ। లంపుటెముకత్వష్ట్రియనుశిల్పిధారాళ। తంబుగానొనర్చెశంబముర్వి॥

క॥ ఆదంభోళింగొనివృ। త్రాదిత్యవిరోధినార్చె నమరపతిజయ। శ్రీదనరకాలకేయుల। పైదేవానీకమడరె పార్థివతనయా॥

మ॥ వరదివ్యాయుధపాళిదాచిమరుద్వారంబుబీరంబుతో। దరుమంగయ్యపునేలబాసియధికత్రాసాత్ములయియర్ణవాం। తరదేశంబునగాలకేయమనుజాదశ్రేణివేడాగియు। ర్వరకున్నేలరుదెంచిద్రుంచిరిజనవ్రాతంబులంగ్రూరతన్॥

సీ॥ విద్యాతపశ్శీలవిలసిల్లువిప్రకుంజరులకారణమునజగములెల్ల। ననపాయముగసౌఖ్యమనుభవింపుచునుండు నట్టివారినిరోసియార్చిలోక। ములకపాయమొనర్చి వెలయుదమనికాలకేయాసురులుపగలేయుదధిని। డాగిరాత్రులుధరాభాగంబునకుబిట్టు జనివశిష్టాశ్రమంబుననునూట।

తొంబదేఁడ్వురచవనువనంబులోన । నూఱ్వురనుభరద్వాజు చేర్వనిరువ । దుండ్రబారులఘనకోవిదులనుమ్రింగి । బానవాన్ద్రోరలనుభీతిబరచుచున్న ॥

క॥ జన్నము మొదలగుసద్విధు । లన్నియుసున్నయగుఁ జెఱిగియమరాధీశుఁ । డున్నిడుకొని వైకుంఠపు । దెన్నుఁ బడిసనిరిసకలదిక్పాలాదుల్ ॥

గీ॥ ఏగివైకుంఠనగరిసర్వేశుఁ గరుడ । రథునివైకుంఠువిష్ణునీరజదళాక్షు । దైత్యభంజనుగాంచి కృతప్రణాము । లగుచునుతియించి రిట్లని యఖిలసురలు ॥

మ॥ అనితుఖ్యాకరములయ్యెమాత్రిపురదైత్యశ్రేణులందు౯ంచునా । డనలాలోకునకంచునోనిశిచరాహంకారనిర్భేదివై । జనుసీయూర్పులటంచునోకడలిడించంబ్రాగ్వచఃపాళిద । ద్దనుజానుచ్ఛటతో వెలార్చవెముకుందాఘోరమీనాకృతిన్ ॥

మ॥ నగమన్బొంగరమీవుపేపుసమమన్నాటించియాడించిచి । త్రగతిన్ రత్నగజాశ్వధేన్వమృతపూరశ్రీముఖంబుల్వదా । న్యగరిష్ఠుండు సదీశుడీబడసితే నాస్తాళితోనుర్వరన్ । దగదేదానరిగానికీసరణి సుత్రామాదిలేఖావనా ॥

సీ॥ ఘననిజామలకీర్తిఁ గలధౌతదండాగ్ర కలితవాసవనీలగుళికయనగ । కనకలోచనుగుండె కాయపిల్పగదవుల్కానుకాలమూంసపుదునుకయనగ । పాటితరత్నగర్భాగర్భదేశ సంగ్రస్తమైదనరాదుముస్తయనగ । దంష్ట్రాప్రదేశమందారశాణాంచలంబున వెలుఁగుమిళిందపోతమనగ । ప్రళయవారాశిమగ్నోర్వరావలయము । గోరనిడియెత్తవే ఘోరఘుర్ఘురారావదీర్ణాబ్జజాండకరండతలుడ । వగుచుదంభవరాహనాగారివాహ ॥

ఉ॥ కన్నకుమారుజంపఁ సమకట్టినసోకులరేడునీనఖా । భ్యున్నతిచేనడంగుటరణోద్ధతినీవుగతాసుజేయుటే । మున్నెభవన్ముఖజ్వలనభూరిశిఖావళిగ్రాగిపెద్దప్రమా । గన్నిడెగాకకీటకమ్ముకైవడిమానవకేసరీహరీ ॥

ఉ॥ నీచరణంబుబెంచిధరణింగొనుచోపదనూపురంబువృ । త్తాచలమయ్యెమింటభవదంఘ్రిగదించినదేవతాసప । ర్యోచితపుష్పపాళిగనుడూత్కరమున్ వరపాద్యవారిగా । ద్యోచరవాహినీలహరిదోఁచె విలోచనజాతమోచనా ॥

మ॥ శివుచేతన్విలువిద్యనేర్చికొనుచు బంచెన్రాజహంసాళిము । న్నవిరంధ్రంబుననారిటీరియిపుడా హారాజహంసాళినే । డవిరంధ్రంబున బంచుటబ్బురమె యంచాదిత్యులాడంగరా । జవితానంబునడంపవేద్విజుడవై సంగ్రామరంగంబునన్ ॥

సీ॥ అలసుమిత్రానంద నార్తినాడునునేడు కౌశికావనముజక్కఁగ నొనర్చె । రహినిధర్మజ్ఞధర్మంబునాడునునేఁడు గుణకౌశలమునవర్ధనము వల్పె । రమణీయగోజానురక్తినాడునునేడునల శ్రీజనకులకల్లుడగుచు । వితతాంబునిధిభంగవిహృతినాడునునేడు నతులితకాండసంగతిదనర్చె । నాడునేడచ్యుతసమాఖ్యపీడడయ్యె । నాడునేడునువిక్రమోన్నతినటించె । క్రీడగావించెదెలిదీవినాడునేడు । గ్రాలెసాకేతమునసంద్రురామనిన్ను ॥

మ॥ దురహంకారికుభృత్పరంపరభవద్దోశ్శీరదంభోళిని । ష్ఠురవృత్తింబడదోనప్రీలెనవినిస్తుల్యాప్సరోయోషిదు । త్కరవక్షోరుహశైలపత్రతతులంతన్వ్రాలెహాచిత్రమై । బరగుంబోయునినిన్నుమెచ్చదెమరుద్వారంబునీలాంబరా ॥

మ॥ బలవత్కంసముఖక్షపాచరతతివ్రాతంబులన్విక్రమ । జ్వాలనార్చింబొలియించినిర్మలదయాసారప్లుతింగీర్తిఁయ । న్గలమాళింగడగట్టుదాక బెరుగంగా జేసితదృష్టికా । స్థలిగట్టించవెశాక్వరాసురునిశీర్షంబైంద్రినూతాగ్రణి ॥

శా॥ తేరాలూరుపులశ్వముల్సరమునీదేహంబుగావించికా । మారిన్బ్రోవ్విజయార్తికన్పిమునుబుద్ధాకారివైనీసుతుం । డైరాజిల్లురతీశుతో డుగొనితద్వాత్వంగనాశీలచ । ర్యారూపాలఘుసాలతల్లజమ్ముప్రవయ్యంజేయవేకేశవా ॥

మ॥ హరిధారాదళితక్షమావలయ నిర్యత్పాంసుసంఘాతసం | భరితాంభోజభవాండకోటరమిళద్గాఢాంధకారచ్ఛటాం | తరసందీప్తకఠోరతావకభుజా దర్పాగ్నికీలానము | త్కరతప్తోగ్రతురుష్కరాట్కులభరేఖాకల్కిరక్షింపవే॥

సీ॥ అధ్వరంబునకుమున్నంతరాయములూన్చు యజ్ఞఘ్నదైత్యుగీటడచినాడ | వండజాతములుజరాయుజంబులుస్వేదజములు ద్భిజములనమరునాల్గు | చందంబులగుహుతచయములరక్షింపుచున్న లోకావనునిన్ను వేడి | విన్నపంబొక్కటి వినుపింతుమికవిప్ర పోపద్రవమువినుమురగశాయి | కాలకేయులధికకాయులుపగలెల్ల | వారిదుర్గబలమువలనజలధి | నుండిరేలువెడలి చండాట్టహాసులై | బ్రాహ్మణులవధింపపాలువడిరి॥

ఉ॥ ఎట్టిదురాత్ములైన మరి యేయుగవేళలనేనివిప్రులం | బట్టివధింతురేయకట బ్రాహ్మణహింసవిసంగనయ్యెనీ | పట్టునసాధులైనద్విజపాళికికీడుఘటింపధాత్రిదా | బిట్టుగగాసియయ్యెగడుభీతివహించెజగంబులన్నియున్॥

ఉ॥ ఆవిధమెట్టులన్నసకలాగమముల్ ద్విజకోటిదాల్చిన| ద్భావములోతదుక్తసుకృతక్రియలొందుట జేసిహవ్యక | వ్యావళిదేవతల్పితరులందరుదృప్తివహింత్రుదానసా| ఖ్యాపహమైజగత్సముదయంబలరున్ ముచికుందరక్షకా॥

క॥ కావునవిప్రోపద్రవ | మీవునివారణమొనర్చి యెల్లజగములన్ |గావుమునేడుగృపామతి| నావుడుహరియాసుధాశనచ్ఛటననియెన్॥

స్రగ్ధరా॥ కాలాంగుల్గాలకల్పుల్గతినహృదయుల కాకాలకేయక్షపాటుల్ | జ్వాలావధ్వాభిగిశౌర్యుల్జలనిధిసదనుల్వానినోర్వంగరాదు |త్రాలాంభోదుర్గమధ్యస్థలచరులగుటన్ దచ్చరద్యంబువుల్ని | ర్మూలంబైపోయినన్వేబొలియుదురవనింబూర్వగీర్వాణకోటుల్॥

మ॥ ఘననీరోన్నతమూర్తికుంభభవుడా కల్లోలినీస్వామిజీవన

మొక్కుమ్మడిద్రావనోపునతనిం బ్రార్థింపుడీయన్నదే| వనికాయంబపుడేగుదెంచినతులవ్రాతాపిభుజ్మౌనినా | ధునకర్పించినతించిరామరధునీతుంగోర్మిగంగాభళీ॥

సీ॥ భోగిరైమైవిలసిల్లు బూరుతితామహు భోగిగాభూతలంబుననునుపవె | జీమూతపథమాని చెన్నుమీరినవింధ్య జీమూతమునడంగజేసిమనవె | పుణ్యజనులనార్చిపొట్టనించెడిఘోర పుణ్యజనులమ్రింగిపొల్పుగనవె | కమలాధిపసుతాశగరముప్రకాశించికమలాళికిడవె నిష్కలుషవృత్తి | నిగమసంతానములకుర్వినీముఖంబు | నిగమమైయుండనెగడవె నిర్మలాత్మ | నీమహిమవర్ణనముసేయనేర్తుమేమ | హన్ననాధసుధమిణీప్రాణనాథ॥

క॥ అనియమరులెల్లదనుబొగ | డినగాంచిమునీశ్వరుండడిగెవారలనే | పనికైవచ్చితిదిచ్చటి | కనుచుంబ్రియాళుడయి గడునయప్రచురోక్తిన్॥

మ॥ అమృతాంధశ్చటగాలకేయకృత లోకాపత్ప్రపంచంబశే | షమెరింగించియుదీనిబాపగహృదజ్ఞాతంబునందూహమీ | రమరింతేనిమునీంద్రతుంగతర భంగారావసంఘాతసాం | ద్రముసంద్రంబికద్రావిదుర్భరజగత్సంతాపముల్మాన్పుమీ॥

క॥ జలదుర్గంబుడిపోయిన | వెలువడుదురుకాలకేయ వీరాదికదైత్యులువారింబోరగొందుము | గలవన్దివ్యాయుధ ప్రకాండప్రహతిన్॥

గీ॥ అనినవింధ్యవిమతుడట్లుసేయుదునని | యమరవరులకెల్లహర్షమూర | బల్కివచ్చెఖచరపన్నగామరయక్షు | గరుడముఖులతోడకడలికడకు॥

సీ॥ దీర్ఘకల్లోలాపదేశహస్తంబులువిడిబడిపలుమారువిచ్చివిచ్చి| తటదేశకలితావదాతడిండీరబృందచ్ఛద్మమునబిట్టునవ్వినవ్వి | వల్గచ్ఛకులకులవ్యాజంబుచేనిరంకుశలీల నాల్కలుగ్రోసిగ్రోసి | పటుతరారావ

దంభప్రచారోద్వృత్తిచేనట్టహాసంబుచేసిచేసి । చివరనిరుదిక్కులకుసా రెజెప్పిజెప్పి । నుల్లసెపమునవక్రతఁజూపిజూపి । వాహినీశ్వరుడవ్వింధ్య వైరినాత్మ । నరకుగొనకుబ్బజడులకీనరణితగదె॥

క॥ రంగత్తరంగములచే । నింగినొరయుచున్న వార్ధినియమీం ద్రుడుచే । ర్వ్యంగనిపలికె జడధీ! పొంగకునీ త్రుళ్ళడంచిపుత్తునిజముగన్॥

ఉ॥ బాడబతీక్షణంబుబహుభంగుల నుజ్జలమార్పలేకదా। ప్రీడ వహించిలోఁగె యరశేయనిత్రుళ్లెదవేమొ యిప్పుడీ । బాడబ తీక్షణంబి కకబంధమశేషము బాపినిన్ను పె । న్బిడుగ జేయుజూడుమని భీమముఖం బతడూనెనుగ్రతన్ ॥

క ॥ ఈచాడ్పున మొగముగ్రత । వాచంయము డెరచినకలవార్ధిన్ జలంబుల్ । వీచీసంఘంబులతో। నై చెన్నిజగర్భమునసుపర్వులు వెగడన్॥

గీ॥ వదన మొగిబెంచి మున్నీటివారినెల్ల । నానజాలకతిరుగునా యనఘనుండె । వదన మొగిబెంచిమున్నీటివారినెల్ల । నానెఘనుడీతడే యనిరమరులెల్ల॥

శా॥ యాదఃపాళులుగాలకేయముఖ దైత్యశ్రేణి వేదోచెశా । న్యోదాంభోనిధియందురక్కసుల నత్యుగ్రోద్ధతిందాకెన । య్యాదిత్యప్రకరంబుగ్రొమ్మెరుగులన్యోన్యాయుధశ్రేణులం । ప్రాదుర్భావమునొందిచీకటుల నాపాదించెవిశ్వోర్వికిన్ ॥

శా॥ ఆమెంబోమెదదుగ్రసంగరపు చర్యల్ జెప్పనేలయ్యదై । తేయానీకినిలోనకొందరు మరుద్దివ్యాయుధశ్రేణిచే । గాయంబుల్ దెగిగీటణంగిరి కడుంగంపించివేకొందరా । హాయంచున్నణిధాత్రిడాగిరిగతాహంకారులయిరాసుతా॥

క॥ చటులయుగాంతాగ్నిక్రియ । ఘటజాతుడుగ్రోలెసినకలవార్ధిన్ జలం।బిటుగోత్రాదేవికిని। ప్పటవతనమొన సెననిసు పర్వశ్రేణుల్॥

మ॥ యతిమూర్ధన్య నగస్త్యవారుగనియీ యాదోనిధానంబుసం । తతసీవాకృతసత్వమైవెలయుగానన్ రిక్తమాటొప్పునే। మతియం

దక్కటికంబునిప్పియఖిలాంభశ్శ్వారిసంఘాతసే । వితమానట్లుగనేతదబ్ధికిడుమున్వ్విస్నీరపూరౌఘముల్॥

క॥ అనవుడుమునిపల్కె సుధా । శనలారమదీయజఠరచటులానలుచే । నినికెనుదస్వీస్నీరము । వనిదానింగ్రమ్మరంగబడయగనేరన్॥

మ॥ అనిపల్కన్విని దేవతానికర మయ్యబ్జాసనుంజేరియో । యనఘాదైత్యులొనర్చురాయిడికి కుంభావిర్భవుస్వేడిజీ । వనపానంబొవరింపజేసితిమహాో వారాసిబీడయ్యెన । త్వనికాయాశ్రయమాటదానిమగుడన్వాసగ్నాతిన్ గావింపుమా॥

మ॥ అనివాక్రువ్వగశాకశావతిమగండాదిత్యులంగాంచిపా । వనులారావనరాశికింజలముజేర్పనాఁడిపర్యాయవే । శనయోధ్యాపురిలోభగీరథనృపాలప్రాణిబొల్వౌపనా । యనదాసాగరునన్పవిత్రులనుజేయన్సత్తపంబూనెడున్॥

క॥ చన్నతనవారిబూడిదె। దిన్నెలపైబాకధరకుదెచ్చునతండా। మిన్నేటినిమున్నీటికి । జెన్నారున్నాడెసిరు చింతవలదికన్॥

క॥ అనిపల్కియాపితామహు । డనిపెన్నచనాంధులనుధరాధిపసుతతే । జనిగొనినీదుపితామహు । మనికికిజచుమునినయంశుమంతుడు బ్రీతిన్॥

గీ॥ గరుడునకుమ్రొక్కివీడ్కొని ఘనతరాశ్వ । సహితుడైసర్వరథినీవిసరములండ । బాయకేతేరసగరభూపాలుపాలి । కరిగిజరిగినవిధములాయనకుజెప్పె॥

క॥ అనిదెల్పినశౌనకముఖ । మునులందరమందహర్షమునసత్యవతీ । తనయాంతేవాసింబా । వనగుణవనరాశినవలివతానముడుగన్॥

శా॥ మంధానాచలధీరధీరజనసన్మానానుకంపోజ్వల। త్సంధానందవిచారచారణగణోద్యద్వృత్తినిర్యన్నుతి । గంధారావవిహారహారదరహీరగ్రావపశ్రీయశ।స్సంధానైకదిశారవారదసరోజాతాయతాలోకనా॥

క॥ కల్పసదృశవితరణసం । కల్పభవజనకసిరస్తకల్మషసుగుణా।

కల్పకసహేంధానశిఖా । కల్పసమగ్రప్రతాపక్రమాలాపా॥

ధృతివృత్తము ॥ మురాదిరిపుభంజనా మునిహృదంబురుడ్రంజనా । సరోజదళలోచనా సగసగక్షణాలోచనా । చిరంతనవచశ్చరాచరతగాదరక్షైచరా । కరీంద్రభయపాకహాక విజనామరానోకహా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమన్మేధా దక్షిణామూర్త్యష్టమూర్తి దాక్షిణ్యానులబ్ధ కవితాసార సుభద్రాంబికా పిచ్చయామాత్యకుమార తురగాన్వయ పయస్సాగరాభోగతా రాజార వేంకట కవిధీర ప్రణీతంబైన నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యానంబను మహాప్రబంధంబునందు తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీవాసుదేవాయనమః.

శ్రీకరభీమాన్వయనీ । రాకరశశిరామదాసహర్షోదన్వ । ద్రాకాశశాంకమండల । కోకాప్తాంతరవిహారిగుడిపూడిహరీ॥

గీ॥ అవధరింపుము శౌనకాద్యఖిలమునుల । గాంచి సూతుండుపల్కె సాగరులుకపిల । జటిలచటులదృగింధాననటితహేతి । పటలిసీకాటతాతతోపాత్రకుండు॥

చ॥ పలికివచించె వెండియు నృపాలపురందర దేవహూతిగా । ఢిలికొమరుం ప్రబసన్నునిగ దేల్చితి సంస్తవమాచరించిని । మఖాలహృదయుండవై తురగ రాజము జేకొనిపొమ్ముజన్నము । జ్వాలమతినాచరించును రసావిభుడంచ తడాడపంచినన్॥

శా॥ రానూహింపగవచ్చెనచ్చటికిగీర్వాణాభినంద్యుండహి । ప్రాణక్షుద్రోహిఖగేశ్వరుండతనితో నామానినన్నూపిదు । ర్జానుల్వీనిపితృవ్యులందరుమదుగ్రక్రోధబహిశ్శిఖన్ । మేనుల్వ్రేచుటకాత్మగుందునితనిన్ నీవాదరించన్ దగున్॥

క॥ అనిపల్కిననను గనియా । యనయనిమోక్ష నీపితృవ్యులందరు దివికిన్ । జనరీబూడిదెదిన్నెల । ననిమిషనదిముంపదేని యవనీశసుతా॥

ఉ॥ కానతపంబుసల్పి త్రిజగన్నుతయాపతగాధిపాశ్వక । న్యానదినీధరిత్రి గదియంగనొనర్చి భవత్పితృవ్యసం। తానశరీరభస్మపువితానము ముంపగ జేసి వారినీ । వానగభేదివీటికి రయంబున బంపుమటంచుపిమ్మటన్॥

క॥ కల్లోలమాలికంబువు। కల్లగజన్నట్టివిధము గంగామహిమం। జెల్లవివరించిపంపిన । మెల్లనవార్వంబుతోడమిానన్నిధికిన్॥

క॥ చనుదెంచితి ననిచెప్పిన । జననాథుడగాధదుఃఖసాగరవీచి । న్మునిగిమహామూర్ఛాబం । ధనుడై తుదిదెలసి యలసితానిట్లడలెన్॥

ఉ॥ అక్కటజక్కదొంగయితడౌననియామునిమిాదికేగి। యామెక్కిన సేతలూన్పమదినించుక సైపకరోషవహ్నికిన్ । గ్రక్కునబట్టెనాహుతులగాదమునందరధాత్రిప్రాణముల్ । దక్కనెబాసవాల్గొరల దాకిన దుష్టులకేమిసేయుదున్॥

చ॥ తొలుతటవట్టిదుష్టుడని దూరధరిత్రికిద్రోచియాసుతా। వళిగొలువన్ ప్రభుత్వవిభవంబువహించి మహాశ్వమేధము । జ్వలమతిసేయుచోనవన వాజిదొలంగిన దానికై హళా । హళిజనకూలిరౌరకపిలార్యదృగగ్నిశిఖాచయంబులన్॥

సీ॥ సప్తతంతుహయంబుసాగిపోవగఖలుం డెవ్వడోదాహరియింపనేల । హరియించితేనేమి యయ్యశ్వచోరకుం డున్నతావెరుగరాకుండనేల । గనరామికేమితస్కరుడాహుమాయిని కపిలార్యుచెంగటగట్టనేల । గట్టినదేమాయె గట్టల్కమత్సుతుల్ తపసిముద్రచ్చనిబిట్టుదవులనేల । దవిలితేనేమితగుశిక్షతాపసుండు । సలుపకందరినిజనేత్రజనితదహనశిఖకుశలభవ్రజములుగాజేయనేల । దప్పునేవిధివిధ్యుక్తైనధాత్రిలోన॥

చ॥ భృగుకరుణానులబ్ధసుతబృందము పమ్మయిపోయెనెట్టులీ । జగతిభరింతుప్రాణములు సాహసవృత్తికిజొచ్చివానిచే । దెగిరట్టటాడురాగ్రహగతింగడు గ్రొవ్వినహానిరాదె । పన్నగవిభుశాయికేనిదృహిణ

ప్రమథేశులకేనిబిట్టుగన్॥

ఉ॥ రాయనునామనంబినుమురాయనుప్రీలదువంతమొందినా । రాయనుమానికింత కనరాయనునన్నుశుగబ్ధిద్రోచినా । రాయనునేరిదిక్కు-భళిరాయనుబాసితిరేలనూజులా । రాయనుజేసితేయిటు హరాయనునెక్కడ జొత్తురాయనన్॥

క॥ అనివిలపింపగగనుగొని । దనకులగురుడిట్టులనియె ధాత్రీశ్వరసీ । వనిశంబువగచిప్రియనం । దనులం బ్రతికించెదేవ నరుటిదిమేలే॥

క॥ వగపొకకొన్నాళ్లుసుఖం । బుగనుండుటకొన్నినాళ్లు భువిజీవునకున్ । నెగడుకలకాలమేకం । బుగనుండునెవేధకైన భూపాలమణీ॥

ఉ॥ కౌశికువక్రబోధవిని గాథరుషన్ తనుజాళినందరిన్ । దాశథుడైవధించెపసుధాస్థలిమిత్ర సఖుండుమన్ననో । దేశమునందుశోకముగడించియుజేసినదేమిభూమిభృ । త్కౌశికవంతపీడ్కొని వఘుంబునమాప్తమొనర్పుమొప్పగన్॥

గీ॥ ఇటువశిష్ఠుడాడనిలరేడుశోకంబు । మాని మ్రొక్కి శేషమఘముపూర్ణన్ । ముగనొనర్తుమానిముఖ్యతదృత్నసం । శీలివగుముబుత్విగాళిగూడి॥

క॥ అనవుడువశిష్టసంయమి । యనఘుత్విన్ క్పాళిగూడియజ్ఞము స్వాహా । స్వనపూర్వకాహుతులతో । దనరించుచునుండె శిఖులుదహనంబీనన్॥

క॥ అంకురితముపిమ్మటనువి । శంకటశిఖలాకసమున నంధిలగ ప్రవర్గ్యాం । కితుడైవహ్నిశుభా । లంకారప్రభనెసగెకళాధరువెన్నన్॥

సీ॥ నవ్యసుధాసమానపుటోగిరపు ముద్దపెనువరాసేయంగదినెడువారు । ధాన్యద్రవిణరమాధాములయిలేమికల్లాలినిల్వెడలించి ద్రోలువారు । మణిమయాభరణకోమలదుకూలములచే పూటకొక్కొకచెన్నుబూనువారు । రహిపుత్రపౌత్రపరంపరాయితవృత్తు లెనసిసంతసము వహించువారు । స్వకమనోరథమునకంటె శతసహస్రి । భూరిఫలములు

గొనిరాజుబాగడువారు । గానిగానంగరాదామఘంబునందు । మందునకునైనఫలహీనమానవుండు॥

మ॥ వసుధానిర్జరులొక్కకోటి భుజియింపన్ ఖంగుమన్మోగితబి । ట్టెసగన్ జేసెడిగంటనాదెటనులే కేపారెనయ్యశ్వమేధసవా । హస్నముదాయనుందుగడుజిత్రస్ఫూర్తిన్ దద్భూమిపా । లసహస్రాక్షునికల్మియింత యని తెల్పన్ శక్యమే యేరికిన్॥

శా॥ సాంగామ్నాయవిదుల్ సమగ్రకవితా సంగీతసాహిత్యవి । ద్యాంగీకారులుశంకరాచ్యుత సపర్యాలోలురార్యస్ఫుటా । సంగుల్గానికళావిహీనులమణుల్ సశ్వేతసుల్తత్సభా । రంగోద్భాసి సదస్యులందెసగరారామెంతశోధించినన్॥

క॥ కనకేష్టికాభిరామం । బనఘాష్టాదశకరమిత మగుచుజతుస్సీ । త్యసిధాన బైతురగస । వనవేదికదనరెగరుడపతగాకృతియై॥

సీ॥ విధ్యుక్తసరణినిమేధ్యాశ్వబంధన బంధురంబైనయూపంబుచుట్టు । పాలాశములుసుబైల్వంబులుమరియు ఖాదిరములునాటేసి దేవదారు । మయములురెండుశ్లేష్మాతకంబొండుయూపము లిర్వదొక్కటివరుసనిల్పి । వానికలంకారభాసంబుగాపెక్కు భర్మయూపంబులుపాదుకొల్పి । జలచరశతంబునొగిచతుశ్చరణశతము । పక్షిశతమునుమున్నూరుపశువులూన్చి । తద్విశసనంబువిదపద్ధతిడినడంచి । తరసములుదీసిబుత్విగ్వితానముపుడు॥

సీ॥ తత్తత్సుపర్వహితస్ఫూర్తులైన యాహుతులుగావించుచో నతిగుణాఢ్య । యగుసుకేశినిచేతనర్ఘ్యంబులగుహుతంబులుసల్ప జేసిమిగిలినయవయ । వ్రాత్కారంబులను యథోక్తహుతంబులు గావించియతా । హారోనుగంధలహరి । నాసికాసంతర్పణముజేసి తదనంతరమునవరుంధతీకమలగంధి । రేడశేషసదస్యులగూడితార । నిస్వనాశీర్వచశ్శ్రేణినెరపియుసభ్య । ధావగాహనమునుపుడి నాచరింప । జేయనొప్పారియమ్మహీశాయకుండు॥

శా॥ దీనారంబులుకోటికోటులఖిలర్థివ్రాళికర్పించిని । ర్హీన
గ్రామకదంబకంబులు బుధశ్రేణుల్గానంజేసిన । శ్వేనగ్రామణులంనమా
దృతులతో నిద్ధాంబరాకల్పనంతానశ్రీ । నలరించినిమఁలగుణా తంద్రు
న్వశిష్టప్రవర్తిఁ॥

గీ॥ కాంచితత్పదములు గడిగియానీరుత్త । మాంగసీమనిడుచు
మానవేంద్రు । డపుడుధారవోసెనతనికశేషగో । త్రాతలంబుభక్తిత
రగలెత్త॥

చ॥ పలికెనరుంధతీవిభుడు పార్థివపుగమ్ముని రాజముఖ్యనీ । యల
ఘుభుజాగ్రపీఠిని సమగ్రసుఖోన్నతి నుండుకుంభిని । లలనకుశర్మసంపద
గలాదెభళీమదధీనమ్మైనచి । కుక్కలిడకగోమ్ముకోటిశతకోటి వరాలిడివా
ధిఁ మేఖలఁ॥

గీ॥ తపసియడిగినట్టి ధనమునకిబ్బడి । నిమ్మకోటులొనగినీరజా
త్త । వంశజుండునకల వసుమతీచక్రంబు । గొనియెనఖలనృపతికులము
లెన్న॥

ఉ॥ పిమ్మటభానవాల్గోరల విశ్వనృపాలురమిత్రబంధులో। కమ్ము
లవీడుకొల్పిబలగమ్ములుదేశికుడుఁ సమస్తసై । న్యమ్ములువిప్రమంత్రిజన
దానకదంబము వెంటరాగవే । గమ్మునజేరెప్రోలురిపు ఘస్మరుడాయిల
రేడశోకుడై॥

మ॥ పరిదిక్స్వేష్టితవిశ్వధాత్రిస్వ భుజాచక్రంబునందుంచివా । న
రరాజాన్వయుడామయాతిఁవిర సత్సామ్రప్రముఖ్యాపదుత్కర। శూన్యం
బుగరాజ్యమేలుచునుపుత్రశ్రేణికానాకసా । ఖ్యరమంగూర్పదలంచిచే
సెతప మాకాశాపగాధ్యాసియై॥

క॥ త్రింశత్సహస్రవర్షము । లంశుమదన్వయుడు నగరుడమరన
దినిసి । స్నంశయముగదేవసప్రభ్రింశమతిందపము సేయఫలితముగామిఁ॥

చ॥ వగచుచునింద్రుమజేరె ధరువాతనిలావలయాంబశేషమా । స
గరనృపాలపౌత్రకుడు సాహసధుర్యుడు నీతిశాస్త్రపా । రగుడలయంశు

మంతుడు విరాజిలజేసెభుజంబునఁ కరా । గ్రగకరవాలధారరిపుకాండ
దుర్గ్రహవంకమూడ్చుచుఁ॥

క॥ ధరనంశుమంతుడేలుచు । పరలోకసుఖము పితృవ్యవారము
వకుజే । కురజేయదపమునర్పఁ । నురనిమ్నగనాత్మనిడివిశుద్ధవ్రతుడై॥

క॥ కపచేతరనియమంబున । జపమొడపక సేయఫలమొనగద య్యో
జనా । ధిపుడిలముప్పదివేలేం । డ్లపరిమితనయాత్తినేలియరిగెఁ దివికిఁ॥

క॥ ధారాధరవాహనవర । ధారాధరచంద్రచంద్ర ధవళయశో
న్నం । చారాఖిలలోకుడుసువి । చారుండుదిలీపకుండెసగు దత్సుతుడై॥

మ॥ సురలోకచ్ఛలభూరిహార్మ్యమున కస్తోకోద్ధతిఁ శాత్రవో ।
త్కరమాత్మోగ్రకృపాణదంభఘన సుత్రామాశ్మనిశ్రేణికా। సరణిందా
రగధీరుడైసరిదధీశప్రావృతోర్వధురా । ధరుడైగ్రాలెదిలీపుడంశు మద
నంతాకాంతజుండాదటఁ॥

క॥ తాతయుతండ్రియుబలెగం । గాతటినింగూర్చితపమఖండవ్రి
తుడై । యాతడుసల్పుచుకడురో । గాతురుడయికీర్తిఁకాయుడయ్యెఁబి
దపఁ॥

క॥ ఆరాజాగ్రణిసుతుడుభ । గీరథుడుసమగ్రశౌర్యకీర్తిఁకళా ।
గోత్రారథుడుఫలితసూరిమ । నోరథుడతజేలెనిలజనులుగొనియాడఁ॥

సీ॥ యేయనంతేశు మహాయశోధామంబు ధామంబుహరిదగ్రత
తినొనర్చు । నేత్రితీక్ష్ణైర్యహార్యతస్వభావంబు భావంబురిపుగజా వళికిగ
లచు । నేతులేతరుదాన కౌతుకాకల్పంబు కల్పంబుకరణిమార్గణులమను
చు । నేభవ్యగుణులనూశోభదాననయమ్ము వానిమానమునడంచు । నత
డున్వనిదేశవశితాఖిలాంతరీప । భూపమకుటాగ్రదేశసంస్థాపితోరు। రత్న
దీపనీకాయనీరాజనోజ్జ్వ । లాంఘ్రిపల్లవుడాదిలీపాత్మజుండు॥

ఉ॥ ఎల్లరుమెచ్చనాతడుమహీతలమేలుచునిట్టులెంచెదా।నుల్లము
నందుదేవనదినుర్వికిదేదపమాచరించుచుఁ । జెల్లిరితాతలుంగురుడిసీకడ
ముట్టనికర్జమయ్యెహా । దొల్లిటిపుణ్యపావితతుల్మహిజీవులకేపుజూపవే॥

గీ॥ అనితలంచిగంగనవనికిదేదపం । బాచరింతుననుచు నఖిలరా
జ్య ! భరముమంత్రిజనులపైనిల్పికదలెనా ।, హరశిఖరికాభగీరథుండు॥

క॥ గ్రామంబులుపల్లెలుముని । ధామంబులుగోనలవనిధరములు
గటక । స్తోమంబులుగనుగొనుచు౯ । భూమీశుడుతుహినగిరికి బోవగ
నొకచో౯॥

సీ॥ చటులపోత్రిఖరదంష్ట్రాదీర్ణ వేణుసరిత్తారచయరంగవల్లి
కోర్వి । యాభీలమృగరాణ్ణఖాగ్రతుత్రితకర్య లఘ్నసరిత్కుంకుమాలం
కృతంబు । గర్వితగ్రాహోగ్ర కలహాసముద్భూత ఘీంకారవాద్య రవాంకి
తంబు । దర్పాంతకాళి సుప్తవ్యాఘ్రదుర్వార ఘుటఘ్యానవాక్యగుంభితం
బు । ప్రకటసహకారతరుఫలగ్రాసమత్త । మారహయమాలికాహారితో
రణంబు । నగుచుమహారణ్యవేశ్మసుస్థలరుపెద్ద । కానగనిచొచ్చెజననుతు
కానకతన॥

స్రగ్ధరా॥ కనియె౯ భూపాలవంశాగ్రణిస్వజనిత నక్షత్రలోకేశ్వ
రాలో । కనవాంఛోర్ధ్వప్రసూతాంచత్కలశ జలధిశంకాకరాపారనీహా ।
రనికాయాభోగశోభాప్రకరధవళితాభ్రప్రదేశున్మరుఘ్గా । తనదద్రర్యగ్ర
జాగ్రస్తపతని భరవాదారితాస్య౯ గిరీశు౯॥

క॥ శృంగారములగుతన్గిరి । శృంగారములకతడెక్కి సితతుహి
నాళి౯ । రంగారుకటకపటలితె! రంగారయుచున్విహారరతిజరియించె౯॥

సీ॥ కాయంబుబహువల్మీకములగప్పగగాధి కొడుకుతపంబుగై
కొన్నచోటు । ననిలాశికుండలుండర్థమీగమగుత్త నృపతిజన్నమొనర్చి
నెగడుచోటు । సర్వమంగళపెండ్లి సమయంబులో ప్రమథానికములున
భద్రమైనచోటు । హరిమహీమంబుఋష్యగ్రణులకు నీడజాశ్వామముజెప్పి
నట్టిచోటు । పుడమిజడధులునాగ్గుయు గెడసినుంచు । నాడమనుపుష్ప
గాటుపుబోడజలచ । కేంద్రహోపచ్యుతుమదాల్చియుడినచోటు । గాం
చుచుభగీరథడ మూకాంతుడపుడ॥

క॥ ఆశైలంబెల్లసుధా । శ్రీశుమ్రగుమ్మగుచునొక్కయెడగాంచె

తటి । దేవద్రుమశాఖాక్రమ । తాశముపుజలప్రకాశనునుకొలనెడుర౯॥

శా॥ తత్కాసారతటోర్వరాలయ మునీంద్రశ్రేణియాధారిణీ ।
భృత్కంఠీరవుజూచియీగటకు రానేలయ్యమీరాజ్యము । దృత్కల్యాణ
సమన్వితంబెహితభృత్యామాత్యవర్గంబునం । పత్కాళిందనరారునేనృపు
లు గొల్వ౯వత్తురేతప్ప౯॥

క॥ నావినిభవదాశీర్వచ । నావిర్భవశుభముచే సుఖాయతినుం
టి౯ । మాంవారుకపిలదృక్కి । లావచ్ఛిఖబడినవిధమిల౯బ్రధితమెకా॥

క॥ వారిబవిత్రులజేయగ । వారిజహితకులుడుసగర భర్తనసుర
నదీ । వారింగోతపంబని । వారితగతిజేయుచు౯దివంబునకరిగె౯॥

చ॥ తపమొనరించుచు౯ద్రిదశధామముజేరినమత్పితామహుం
డపగతదోషుడంశుమదిలాధిపుడట్టులగంగగూర్చి । నిష్కపటజపంబుజే
సితుదిగానకకీర్తిశగీముడయ్యెద । న్నృపసుతుడాడిలీపుడొనరించెనుతా
దృశవర్తనంబుగ౯॥

గీ॥ మద్గురుండాన్నృపాలుడమ్మనుజవిభుడు । గెడసెనోగంబుచేత
నీపుడమినాల్గు । చెరుగులకునన్నుభర్తగాజేసిరంద । రంతనన్నావరిం
చెదురంతచింత॥

ఉ॥ ఎయ్యదియంటిరేనివినుడీజనకుండు బితామహుండువె । న్ది
య్యకతాతతాతమునుదేవతరంగిణిగూర్చికాయమల్ । డయ్యతపంబొన
ర్చిసఫలత్వముగాంచక వేల్పువీటికాయ్యెయ్య । నజేరిరక్కారతనూడ్పు
దిచింతగదాప్రవర్తిల్లె౯॥

క॥ ఆచింతదీరనియతి౯ । ఖేచరనదిగూర్చి తపమొగిజేసిధరి ।
త్రీచక్రమునకుదెత్తు । సుధీచక్రములారతద్విధి౯దెల్పుడికర౯॥

గీ॥ అనినకార్యసిద్ధిరస్తుతేయనుచునా । శీర్వదించిమునులు సె
లవొసంగ । సౌరనదినిగూర్చి జపమొనర్పగడంగె । ధీరచిత్తుడై భగీర
థుండు॥

శా॥ అంగన్యాసముఖాన్వితంబుగ వితానాంఘ్రీధునీమంత్రము ।

త్తుంగప్రీతిని మున్వశిష్టముని సాధుస్వేడిహృద్విధి । దాల్చెంగానన్మరికా
న్నితద్విధులు బాలిందాపసులైప్ప । మాతంగారిద్రవిణుండు రేడెరిగ శు
ద్ధశ్రీమనోజ్ఞాతుడై॥

సీ॥ ఆరాజు భూరిసీహారాతిశైత్య సంభారంబులకు బ్రకంపంబుగొ
నక । నాయినుండుష్ణకాలాభీలతరతాప ఘట్టంబులకుబిట్టతల్లడిలక । నా
జిష్ణుడలఘుతోయధరధారానికా యములకు డెందమందళుకుగొనక । నా
థరాధీశ్వరుండధికోగ్రవాత వేగములకు చలనంబుగదురనీక । నానరేం
ద్రుండుదుర్దాహీనపటలి । కడలకనిరావరణసీమయందునిలిచి । గంగ
గూర్చితపమునల్పకాయలాకు । గములుమూలంబులశనంబుగావిధించి॥

ఉ॥ హాయనముల్ సహస్రదశకాభిదసంఖ్యగనూర్ధ్వబాహుడై ।
యాయనఘుండునల్పితుని నభ్యవహారమునూనిస్వేణాదిక । బాయని
ప్రేమతో హృదయపద్మమునిందిడి మానిరాజులా । రాయనజేసెదుర్భర
తరంపునపంబాక యేదుదగ్రతన్॥

శా॥ అంతన్నావిరిగ్రమ్మెనద్దెసలఘోరాశస్యనీకంబుల । త్యంతోద
గ్రతవ్రాలెనెల్లెడల నూర్ధ్వాండప్రదేశంబునన్ । ధ్వాంతశ్రేణులునిండె
నుప్పతిలెనాదంబభ్రసీమన్ భయా । క్రాంతంబయ్యెజగత్కదంబమురిలెన్
కాష్ఠావళుల్ బెల్లుగన్॥

శా॥ ఆయుత్పాతములంగనుంగొనిసుధాహారుల్సుధీరక్షణో । పా
యుండోయజు జేరిఘోరతపమున్జాతాన్వవాయుండుదా । జేయంజొచ్చెదు
పారశైలమునవిస్సీమోద్ధతిన్ దానిచే । వీయుర్వీస్థలికయ్యెగీడుడుపవేయి
ద్దానుకంపామతీ॥

క॥ అనినశతానందుండి । ట్లనియెన్ సురలారగంగనవనికిదే బూ
నినవాడు భగీరథుడా । యనకుంబొడసూపునిజరాపగకరుణన్॥

గీ॥ తనువులేదింకనిడుము లెక్కడివిజనుడు । తాపకాగారముల
కన్నచేవతాళు । లరిగిరాత్మాలయంబులకాభగీర । థుండొనర్చుచును
డెనఖండతపము॥

క॥ నేకశ్రీకనభస్వ । త్పాకావళితోడగంగ ప్రత్యక్షంబై । యా
కాశంబుననిల్చెన్ । రాకాశశిబింబవిస్ఫురత్ప్రభలొలయన్॥

సీ॥ ప్రకటోర్మికావళీ వళులతోనున్నమత్ప్రథితసైకతనితంబము
లతోడ । లాలితశైవాలవాలబందముతో విలోలేక్షణపుగండుమీలతో
డ । విలసితాంబుజకోశవృత్తస్తనములతో రమ్యారవిందవక్త్రంబుతోడ ।
పృథుతరావర్తనాభీవివరంబుతో సముదకూర్మప్రపదములతోడ । హం
సకరవంబులోలయనసంతవీధి । యందుసాక్షాత్కరించిహర్యంఘ్రిజాత ।
బలికెన్వతరంగఘట్టనప్రభవనాద । మేదురగభీరసూక్తిభూమివిభుగాంచి॥

గీ॥ తపముజాలులెమ్ముధరణీమహేంద్రభ । వన్మనోరథంబ వార్య
కరుణ । సఫలముగనొనర్పజనుదెంచితినినీదు । చెంగటికినసంగగంగగాంచి॥

క॥ గంగేమంగళకారిత । రంగేకర్పూరదరమ రాళనిభవిభా ।
సంగేభక్తజనైనో । భంగేమాంపాహియనుచు బ్రణుతియొనర్చెన్॥

క॥ హరిజేరామేయాజా । వరజేవిభ్రాజితప్రభావజితమహా । వి
రజేజనకితహరిపద । శరజేమాంపాహియనుచుసన్నుతిజేసెన్॥

క॥ ఈకరణిపల్కి గ్రమ్మర । నాకధునిన్ బాగడెవానరాంతసటద్దు ।
ర్వీకరకటకనిమంగమ । హాకల్లోలౌఘకర్షణాత్యార్భటులన్॥

సీ॥ సద్బ్రహ్మపదమ్ముపాసాధంబునకుత్వదూర్మిశ్రేణి నిశ్రేణిమి
న్నువాక । హైధిణకాఘుచ్ఛలోద్యన్మృగంబులకు నీకాండంబు కాండం
బుకలుపదమని । తాపత్రయాద్రిబృందములకునీఝరీ శతధారశతధార
శౌరిపుత్రి । తీరధరాభాగధీరపఙ్క్తికినీదుసేకంబశోకంబనాకులాత్మ । శేవల
చ్ఛాయలికనీతటీవనములు । పావనములుగదమ్మగీర్వాణవంద్య । నీప్ర
భావంబువర్ణింపనేర్పునాకు । గలదెనాతల్లిసకలాపగామతల్లి॥

ఉ॥ తమ్ములకెల్లగీర్తులుహితమ్ములుగానిడిభూరిశైత్య । జాతమ్ముల
మారుతమ్ములకు దార్కొనజేసిసుజీవనంపు । మొత్తమ్ములసత్కపీంద్రుల
ను దన్పుచుభాసిలుచున్ననీను । వృత్తమ్ములుదల్పగానభిమతమ్ములు జేకు
రవేబుధాళికిన్॥

ఉ॥ మా ప్రపితామహుల్ కపిలమౌనిదృగంతరవీతిహోత్ర హే । తిప్రకర ప్రచండనిహతిం బడి రప్పినుబూదికుప్పలం । ఠీప్రగతిం భవల్లహరి జేర్చి పవిత్రుల జేయవమ్మ భ । ద్రప్రద నిమ్నగాతిలక దానమురుర్వసు ధాజవల్లికా॥

క॥ నావిని యిట్లని యెజగ । త్పావనిసుర శైవలినీ నృపాలతిలక నే । దేవపథంబున నుండిమ । హీవలయము మీద బడిన నెడరు వృడను దే॥

ఉ॥ అవిధ మెట్లు లన్న విను మంబరవీధిని నిల్చి దిగ్గమ । జీవనధార పోకి జగతీవలయంబు జలంబునుగ్గును । గ్గయి వికలంబునొంద దెలయంబులుగా వెజగత్కదంబముల్ । గావున నాశ్రయింపుము హికంకణు నన్ను భరింప నో నృపా॥

క॥ అనిమిషనదియిటునుడివిన । వినపిదప భగీరథావనీవిభుడు బుధావనుదహనాలోకను పా । వనునార్యాహృదయభవను భాహాబ్జమునన్॥

చ॥ నిలిపిన రేంద్రుడే డొకటి నిష్ఠ మెయిన్ సకలేంద్రియాళి నం । చలనము వాపి మానస వశంబుగ దారిచి తన్మనంబునా । విలగతి నీశునందు నిచి వీడక చేసె తపంబు దానన । గ్గలపుటనుగ్రహంబాదవి గాడిలి తోన్నృపమౌళి ముంగలన్ ।

సీ॥ కాళితో నృపరాజపాళితో శశిబద్ధమౌళితో దిక్పాలకాళితోడ । నందితో జేజేలమందితో గానకమందితో జిల్వరాయం దేతోడ । మెకముతో గణకదంబకముతో సత్వగం శుకముతో నుతపథాలకముతోడ । ధాతతో నిందిరానేతతో గ్రొంచజిద్భ్రాతతో సెకకంటి మాతతోడ । భూతితో సవ్యకారుణ్యభూతితోడ । వ్రతులతో నప్సరో వధూతతులతోడ । హితులతో భైరవాది కాశ్రితులతోడ । సరసమిగురొత్త శివుడు సాక్షాత్కరించె॥

గీ॥ ఇట్లు ప్రత్యక్షుడయిన గౌరీశుగాంచి । శరధికాంచీతలస్వామి పరమభక్తి । చేసమస్కారములు పెక్కు జేసి నమక । చమకసూక్తులతో నుతుల్సల్పి పల్కె॥

దండకము॥ శ్రీమన్మహాదేవ దేవాగ బాణాసబాణాదిక త్రాణ పాణౌకృతాపర్ణ పర్ణాశిభావాంబురుట్కర్ణికాగార గీరాశ్వసంహారపౌరందరేభాబ్జకర్పూర శేషోరగోద్యత్ప్రభాపూరధిక్కారి శోభాంగమాతంగ రక్షోంధకోగ్రాంధకారార్కదర్వీకరాకల్ప కల్పాంతవేళా కరాగ్రేద్ధ ధక్కాధమత్కార నిర్హ్రాదభిద్నాఖిలాండ తద్వాద్య గర్భప్రణిర్యాత సచ్ఛబ్దశాస్త్రాది సూత్రౌఘపూర్ణానవ ప్రాణవాతూల వాతంధయాధీశ హాలాహలస్యూత కంఠాజిరస్థాన భానూడుపాగ్న్యక్ష యక్షౌదిరాణ్మిత్ర సుత్రామముఖ్యాజరస్తోమ సంస్తూయమానాంఘ్రి పంకేరుహద్వంద్వ వందారుమందారనీవద్వితీయా మబ్రహ్మవైయుండి తర్వాత సంశుద్ధసత్వప్రధానైక మాయాంగతిన్ దివ్యసాకావరేఖన్ బ్రవర్తించి రుద్రాచ్యుతాంభోజగర్భాకృతుల్దాల్చి విశ్వక్రియాధార సంశోభివై యున్న యోయన్న నిన్నెన్న నేనెంతవాడన్ విధీంద్రాది బృందారక జ్వాలరక్లాట మచ్ఛిక్తిమాత్రంబు గాగొల్తు మన్నింపవే కంధరప్రోత దుర్వారపాశాయుధాకృష్టముస్వర్భకాతన్ స్వనార్థాచ్ఛ లింగోదరావిర్భవీభూత రూపాంఘ్రి నిఘూతపాత ప్రభగ్నాంతకోరః కవాటాకృపీటాశుగాకాశ భూవహ్నులన్ దొల్తగల్పించి యామీద సర్వంబునుం జేసి పోషించి మాయించి జెన్నారు నిన్నెవ్వరిన్ బొల్తునోయయ్య త్రయ్యంత విద్యామిషాదర్శ సందర్శితాకార మాలూరపత్రంబు నీమౌళినర్పించువారెన్న డాలింపరా భీలకాలాశ్వకంఠోపకంఠ స్ఫురద్ఘంటికారానమోదేప సంసారవారాకరం బీదగాలేని యీ బీద కెట్లోడవై యొడ్డు వట్టింతువో యిక్క నీవంటి నావంటి దీనావళిం బ్రోచు భారంబు నీదే కదా శోకదావోరు జీమూత జీమూతజాధీశ ధీశాలిసంతాన సంతానసంపచ్ఛుభాధీన సమ్యక్కృపాలీల యారక్షమాం రక్షమాం రక్షమాం॥

చ॥ చలమున తండ్రితాతలొక సంయమిపైజనితత్కఠోర దృ । గ్జ్వలన శిఖాహతిం గుమిలి కాలి వసుంధర బూదికుప్పలై । నిలిచిరి వాని ముంప సురనిమ్నగ వేడగదోచి మజ్జన । జ్వలతిరధారకోప దురసావల యాంఛని పల్కెయిట్లనెన్ ॥

క॥ పైనుండి ధరకు డిగుమ। త్పానీయాభీలరయము భరియింపగనీ। శానుడు దక్క దదన్యుడు। గాన గరాడని నిన్నుగంటి పశుపతీ॥

చ॥ అనిపలుమారు మ్రొక్కిన నృపాగ్రణిగాంచి ఫాలలోచనుం। డనియెదలం ధరింతు సజరాపగదెమ్ము భవత్తపంబునా। మనము గరంగజేసె బుధమాన్యులు ధన్యులు సద్వ్రతాన్యుల। త్యనఘులు పుత్రకుల్వ్వాడమునట్లుగ నీకు వరంబొసంగితిన్॥

క॥ అనవుడు హర్షించి దిలీ। పనృపాలసుతుండు గంగ బ్రార్థింపగవ। చ్చెనఖండపాండుడిండీ। రని కాయము మింట శశికరచ్ఛటనీనన్॥

శా॥ తారామండల మంతరిక్షము జగద్వ్యాగంబు వ్రీలన్ మహో। గ్రారావం బొనరించుచున్ గులమహీ ద్రాఘంబుతో ధాత్రితో। గౌరీశుంగొని భోగిలోకమున కేంబోవుమాడ్కిన్ ఘన। ద్వారం బెల్లను దానయై యఖిలజీవవ్రాతముల్ భీతిలన్॥

కం॥ ఏతెంచు సురాపగగ। ర్వాతిశయంబడప పుష్కరాలకుడగజా। నేతకపర్దము బెంచెన్। ఖ్యాతిగ దేవనదిదత్కుహరమున బడియెన్॥

చ॥ పడి వెడలంగ లేక వృషవాహకపర్దము నందడంగన। య్యొడయడు గాంచి యచ్చెరువు నొందిజగంబులు మ్రింగ వచ్చుకై। వడిచదలెల్లనిండి సురవాహిని తిట్టినయట్లు మాయమై। పొదవడగెన్ గటాయను చు భూతపతిన్ భజియించె గ్రమ్మరన్॥

గీ॥ ఆభగీరథుభక్తి కయ్యాభవుడాద। రమున సాక్షాత్కరించి విరాజమాన। నిజజటాజూట మొక్కింత నేలకొరుగ। జేయగా డిగ్గ గీర్వాణసింధు విలకు॥

శా॥ ఆలోకంబహిలోక సీమనిడి దివ్యాలోకనశ్రీలచే। నాలేఖాపగకార్తమింగని మదిన్ హర్షించి నిన్నొంచురా। ట్పాలిన్ సద్గతి కన్పవచ్చితిని నాపైనల్లవద్దంచుదా। గేలోలిన్ముకుళించెనా నెసగునక్షీణాబ్జకోశాళితోన్॥

సీ॥ కపిలునికిన్కకక్కడికి బోవెరపూని సుడివడుచందాన సుడులుగ్రాల। సాగరదోషము ల్పనదోచుకరముల కరణిచెన్నగు తరంగములుసెలగ। కొండద్యోనదికి రాకుండబట్టిన గొడుగులునాజడల హంసకులము లెసగ। ధునిలోనల భగీరథునికీర్తులూరి భాసిలెనాగ ఫేనముల్ దళుకులీన। వచ్చెమిన్నేరు మేమేడజొచ్చియుందు। మనియఘంబులు మొరలెట్టె నభవుగూర్చి। యనగ పంకజములనుండి యళులు లేచి। భోరన మహాబిలముడాసి మోతలిడగ॥

చ॥ ముహురుదితోగ్రఘోషణ సమూహము లాకసమంటరో। దసీకుహరము వ్రీలబెల్లు బికిగొబ్బున భారి సరోంతరంబులన్। లహరుల నింపి సప్తగతుల స్రవహించె బలర్యజేందిరే। శహరముఖాధ్వరాశను లు సంస్తుతులంబరవీధి సల్పగన్॥

గీ॥ నిరఘులగుచు పావనీహ్లాదినీనలి। నీసమాహ్వాయముల నెగడుమూడు। వాకలేగె తూర్పువైపునకూర్మిన్ కా। డోలలందు హంసపాళులూగ॥

క॥ సీతసుచక్షువుసింధువు। లాతతగతి నేగె పశ్చిమాశకు మూడు। ర్వీతల తైర్థికవృజన। వ్రాతాగశతారలై ప్రబలుధారలతోన్॥

క॥ ఆనప్తాపగలందు విభాసిలునొక వాకవెడలి వచ్చె దిలీప। క్ష్మాసుత్రామాత్మజుతో। భాసురవిశదప్రవాహ వైభవయగుచున్॥

సీ॥ దివికేగ దివ్యురు తైర్థికుల కెసంగు నిచ్చెనలు నాభూరివీచికలుగ్రాల। ద్రిప్పుదు నిట్లఘశ్రేణుల నెల్లనన్కరణి నావర్తసంఘాతమనుర। తారలతో జెల్మి దనరింపజనురీతి ఖతలంబునకుపయఃకణము లెగయ। నార్యకీర్తులకు దీప్తైపరాపగలనవ్వసమాడ్కి డిండీర వితతి వెలయ। పృథివి పెంపెల్ల వీక్షింతు పెక్కుకనుక। నన్నచందాన మీనచయంబులొప్ప। సమితవారిచరములు జెల్వారవచ్చె। నాకతటినీతిలకము భూలోకమునకు॥

ఉ॥ అంతశతార్కమై యమరునట్టుల కాంతిమదచ్ఛరత్నసం। క్రాంతకలాపజాల రుచిరప్రభలాకస మెల్లనిండగా। దంతివిమానముఖ్య

ముల దాలిచివచ్చిరి వేగనప్సరః। సంతతితో మరుత్ఖచర సాధ్యవసుప్రముఖాళితో సురల్॥

సీ॥ స్వవిమానబద్ధహంసగరున్ని శాయంబు నింగిపైపంచు వెన్నెలలుగాయ। పార్శ్వంబులనునవ బ్రహ్మలే తెంచుచు నవకల్పవిధానంబులడుగ। నమలోపనిషద్వితామ్నాయములునాల్గు పురుషాకృతులబూని ముందునడువ। నలఘునస్తవ్యాహృతులతోడ గాయత్రిసుతిమాతడాసి సంస్తుతులొనర్ప। స్ఫటికపాంచాలి కాంతికపద్మరాగ। రత్నచిత్రంబు కరణిగీర్వాణుతోడ। వచ్చెపరమేష్టి నిర్జరాపగనుజూడ। నజరపాదులగేల్మోడ్పులందుకొనుచు॥

ఉ॥ అందరు నిర్జరాదులు సురాపగలోన కృతావగాహులై। వందనముల్ ఘటింపుచు జపంబులుచేసిరి మున్గియప్సరో। బృందములాడెంతట మునీంద్రులు స్నానములాచరించియా। నందమునీరగాసుమగణంబుల బూజలొనర్చి రెంతయున్॥

శా॥ ఆపుణ్యాపగలోన మున్గికలుషవ్యాపారులుంశాపసం। తాపుల్ నాకముజేరుచుండ సురగంధర్వాప్సరోయక్షకా। ప్లాపుల్ దానవదైత్యరాక్షసులు భాస్వద్వంశజవ్యందనం। బేపారం జనుచోవడిందవిలి రిష్టేష్టప్రకామ్యార్థులై॥

క॥ లహరీజలరయపీడిత। బహులాహోర్వ్యాఘయగుచు బరతెంచితపో। వహుడగు జహ్నునయధ్వర। మహిముంచెన్నోతతో నమరధునిసరణిన్॥

సీ॥ సారధపవిత్రచషాలారణిశ్రేణి తరగలపై దేలివరదబట్టి। పరమాన్నపృషదాజ్యచరువులతో జిహ్వ ఝరిచంద్రకితములై పరవసాగె। ప్రాగ్వంశముఖయాగభవనోత్కరచ్ఛాదనములు వేణువులుదూరముగజరిగె। సామాజికత్విజ్ఞిచయమెల్లచేయూతిచే రోధమునకువచ్చిరిదలంకి। యురుతరపువెల్లి బోనోడియుడ్డుగుడుచు। చుంచుగొందర నీతగాంద్రుడుపగతులు। నొడ్డుజేరిచి రంత జహ్నుండుగనలి। కటకటంబుల దరగదా

గంగననియె॥

చ॥ క్రతుపురుషాంఘ్రిపద్మమునగల్గితివధ్వర భుక్పురాంతిక। క్షితివసియించితీవు గుణశీలవటంచెద నమ్మియుంటి। దుర్గతివగుచున్ గలంచితివి మామఘమద్దిర పంకకారిణుల్। తతజడవర్తనల్ గుటిల తారతలెక్కుడరే సమున్నతిన్॥

సీ॥ వక్రంపునడవడి వదలకపృథుకీర్తి నడుగుబట్టించిన గడుసుతనము। బలుగాలిసోకి బొబ్బలువెట్టుచును మేరమాలివర్తించు గర్వాళితనము। గడుతక్కువలకు చక్కగసాగి యున్నతస్థలుల కెక్కగలేని చౌకదనము। మించియొడ్లకుగాసి నించిబిట్టుగగురుతరుల గీటడగించు దగరతనము। ధీవరులకు విసారాళి తేగమిచ్చు। నట్టిటక్కరితనము డాయంగవచ్చు। వారిపైవిషములుజిల్కు పలుచతనము। గన్నినునులోకపావనివన్నె నగరె॥

చ॥ పోరిబోరిసీరువట్టి కడుబుగ్గలుబెంచి కరంబురాగవై। యరచుచుభంగపాళులు రయంబుననొడ్లకు రాగజేసియు। ద్దిరభువనంబులన్ సుడుల ద్రిప్పితినంచును ద్రుళ్ళబోకుని। ష్ఠురగతి నీదుజీవనము సున్నగజేయక మాననేర్తునే॥

క॥ అనివదనముబెంచిఘనా। ఘనగర్జానిసదమున జగత్పావనియా। ధునిగ్రోలికడలిగొన్నబు। ధుని బోలివెలింగెరోషధూర్వహమతియై॥

చ॥ అదిగని యాభగీరథ జనాధిపచంద్రుడు జహ్నుమానికిన్। సదమలభక్తిమ్రొక్కులిడి సారతరోక్తుల బల్కెసాగరుల్। మదమునకార్దమిందవిలి ద్రుంగిరి సాధులనేచువారికై। ట్లాదవుశుభంబులిప్పుడు బహుశ్రమకోరిచి గంగదెచ్చితిన్॥

క॥ నాధుఃసిరుఖరమన్నశివా। నాధునితల జిక్కినట్లైనసెనిచ్చటనా। నాధునికావనదైన్యస। నాధుని నను బ్రోవుమజరనదినివిడి కృపన్॥

గీ॥ అయ్యో శతసహస్రహాయనంబులుసాగ। రాళిగాడసిసేటికము

లచరితే । యొదవ దక్కటాతిలోదకదానంబు । వారలెంతపాప కారు లోక్కా ॥

సీ॥ పేరుమాసెగడయ్యె పృథులహారులుతావ కాంబకేంధానకీ లాళిదవిలి । పొడవడంగెనుబిట్టు భూర్యూమిః కలుభవచ్చటులరోపాన లోష్ణక్రమమున । కడలంటుపుండరీకములెల్ల యుష్మదుద్గాఢతరోచ్చాన్వ నఘట్టనమున। నుడిగిపోయెనుకంకణోత్కరంబులుత్వత్తపస్స్ఫారదుర్దాంతభానుతతుల। చదలొరసివచ్చుమిన్నేటిజలములెల్ల। నిలువబడిద్రావికూర్చుంటివలవులేక। బావురేనీమహిమలెంచపాపరేడు। చాలునేదూరితగ్లానిజహ్నుమౌని ॥

క॥ అనియంశుమన్నృపాలకు। మనుమడువినుతింపసుర సమాజముతోడై । మునివిభుగీతించిరికను । లెనిమిదిగలవేల్పుపిదప నిట్లని పల్కెన్ ॥

చ॥ క్రతుఫలమిచ్చినాడ మునిరాజవహింపుము శాంతి తేవతా। శతములకెల్లప్రీతిగరనన్విడుమయ్య సురాపగన్। భవత్సుతయగుచుంబ్రకాశిలుకుతూహల మూనుముమానుమల్కదు। ప్పతితులనేనిబ్రోచు దెలివాకనునీవరికట్టుటొప్పనే ॥

క॥ నావినిముని కేల్మోగిచిన। తావననినుగంటిమంటినమర జ్యేష్ఠున్ । బావనునీయాజ్ఞనరి । జీవనమిక లిడువబూనితినియనియంతన్ ॥

ఉ॥ వెంగిలిగాదెనోట విడవేలుపువాకకబంధమంచుదా। గంగనుపీడెజహ్నుముని కర్ణసురంగము పెద్దజేసిగో। త్రంగమకించిదూకుతరిరాజిలెదజ్జలధారమానికిత్తుంగన గొండ్లిలోనభినయస్థితిజూచిన బాహువ్యాయనన్ ॥

మ॥ మునినాడింథముదుర్వరానతికిసొమ్ముల్సేయశబ్దగ్రహం। బనుకమ్మచ్చునవెండికమ్మియిడి దూయన్ దీవమైబొల్చుచా । యనుగంగాజలధారభవ్యసితవర్ణాధారమైభూతలం। బునకుండిగ్గి భగీరథుంగదిసెవిస్ఫూర్జత్తరంగార్భటుల్ ॥

ఉ॥ క్షోణిపువెంటదోయనిధిజొచ్చి రసాతలసీమబాకిగీ। ర్వాణతరంగిణీమణి జవంబునసాగరభూతివేదికా। శ్రేణులముంచిపారె సరసీజహితాన్వయుగాంచియంతవా। ప్రాణవిభుండుబల్కె పృథుగాంగతరంగఘుమంఘుమార్భటుల్ ॥

గీ॥ పొనగునెందాకసర్వతోముఖములబ్ధి । నంతపర్యంతమాదితెయూలయంబు। బాయరాసాగరులుగ్రాలునీయశంబు। ధాత్రిమిన్నేరెనంగునందాకవత్స ॥

ఉ॥ దివ్యవిభూషణంబులను దివ్యదుకూలకలాపకంబులన్। దివ్యలతాంతమాలికల దివ్యసుగంధములంధరించియా । దివ్యులవీటసాగరులుదేలుదురక్షయభోగముల్ భవ। ద్దివ్యతపోవిభూతి పితృదేవగణంబునకీడెసౌఖ్యముల్ ॥

ఉ॥ తాతయుతాతతాతమరితండ్రియు దాలిచిపూనికన్ సేయలే। కీతటినీవ్రతంబు దివికేగిరిదీనిఫలింపజేసివి। ఖ్యాతివహించినాడవుగదయ్యదదభ్రతరంగిణీప్రభా । ప్రాతసదృగ్యశోనటుకిరంగములాశలుగాగ గ్రాలుమిా ॥

శా॥ మూలస్తంభమవైతిధర్మములకీపుణ్యోదకశ్రేణిచే। జాలన్ స్నానవిధానముల్ సలిపి యశ్రాంతంబభీష్టార్థరిం । ఛోళిన్ గైకొనుమిాశ్వరాచ్యుతపదాస్తోకార్చనాద్యుత్సవ। శ్రీలన్ దేలుమునేలయేలుముధనాధిప్రాణులంబ్రోవుమిా ॥

శా॥ కాకుత్స్థాన్వయకంజభానులుకళా కాకోదరేశుల్ కృపా। లోకుల్ నీకుదయింతురాత్మజులు సుశ్లోకుండవైయుండుమో। పాకారాతిసదృక్షభోగయని యాపద్మాసనుండేగెభా। పాకాంతాయుతుడైస్వలోకమునకార్థన్ దేవతాపాళితోన్ ॥

ఉ॥ ఆదటగంగలోమునిగి యర్వదివేపురకాభగీరథ । త్మాదయితుండునల్పిన ప్రశస్తతిలోదకదానలీలచే। పాదుగవారుదివ్య తనుభాసితులైనిజనప్రకంచిత। శ్రీదనరారదీవనలుసేయుచునాకముజేరియున్నతిన్

ఉ॥ ఉన్నతదివ్యలోకముల కొప్పగ సాగరకోటి జేరవి। ద్వన్నిక
రంబులంబిలిచి తద్వసుధావిభుడిచ్చె దానముల్ । పన్నుగనగ్రహారముల
భర్మకలాపములన్ మణుల్వరా। లన్నము బెట్టి సర్వమనుజాళికి షడ్రసనం
యుతంబుగన్ ॥

ఉ॥ పిమ్మటనాభగీరథుడు పేరిమినూర నయోధ్య జేరుచు । ట్టమ్ము
లుమిత్రపాళులు భటచ్ఛటలుం సచివుల్ గళాఢ్యవా। ర్గమ్ములు సంతసింపరి
పురాజకదంబము ఘోరశైలమ। ర్గమ్ములనాశ్రయింపగ ధరాతలమేలె గృ
పాణపాణియై॥

శా॥ శక్రాద్యష్టదిగీశ్వరుల్ బొగడనిస్సాణానకధ్వానమా। శా
క్రోడంబులు వ్రీలజేయగ చమూచక్రార్భటుల్ రేగివా। ర్థిక్రూరాన్వనపాళి
మ్రింగజని వైరిక్ష్మాపులం గెల్చిని। ర్వక్రప్రీతి దురంగమేధములు గోత్రంజే
సె రేడావలన్ ॥

సీ॥ ఆభగీరథుడు దానశ్వమేధంబులు సేయుచో వేద్వేర వేయివే
ల। తేరులకన్నెల నారూఢిగా నలంకారంబుగావించిగారవమున। నరదం
బులకునూరు కరులకరికి సహస్రతురంగములను దురంగమునకు। గోప
రంపరనట్లు ప్రాపింపగా జేసి భూరిభూరియుతంబుగా రహించి। దానములు
మహీసురానీకములకిచ్చి। యంతరీపవితతులన్ని పొగడ। నెగడుచును శ్రు
తాద్యనేకాత్మజులగాంచి। పాలనంబు జేసి నేలయెల్ల ॥

మ॥ వృజనఘ్నంబగునీకథన్ జదివినన్ విన్నన్ వరాయుర్మృకం।
డజులై శ్రీధనధాన్యకీర్తియుతులైనం దీభవత్సర్వనా। కజులైయుండుట
గాకనా పితృసంఘూతంబుల శ్రాంత సౌఖ్యజగద్వాసులుగాగ లారువృథు
భోగప్రోజ్వలాకారులై ।

క॥ కార్యంబులెల్లనగునఖి। లార్యులచే నుతులుగాంతు రాము
ష్మికపుం। జర్యసుఖంతీరుదుద ముని। వల్యావళులార యీనృపతికథవిన్నన్ ॥

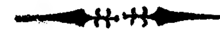
మ॥ కరసంభాసిదరారివత్స ముఖరక్షశ్శైల జంభారినిష్ఠురదారి
ద్ర్యథవాభ్రవారినియమిస్తోమాత్మసంచారిమం। దరగోవర్ధనధారిపూ

ర్ణతరసంధాకారి వేదాంతపం। జరశారగుడిపూడి శౌరిగుణవిస్తారానుచా
రీహరీ ॥

క॥ సారస్యమంతతస్కర। దూరమహైనఃకుభృద్భిదురశితధా
రా। వారసుధాంధోరతూ। భారనిజశ్లోకమిళిత బహులాశార ॥

తోటకము॥ నరకాసురకాయవినాశనధ। ర్మరతానిరతామర రా
జసమా। దరణాశరణాగతకల్పకస । త్కరుణావరుణాలయక్రమగుణా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమన్మేధా దక్షిణామూర్త్యష్టమూర్తి దా
క్షిణ్యాసులబ్ధ కవితాసార సుభద్రాంబికా పిచ్చ
యామాత్య కుమారతురగాన్వయపయ
స్సాగరాభోగ తారాజార వేంకటక
విధీరప్రణీతంబైన నిర్వచన భగీర
థోపాఖ్యానంబను మహాప్ర
బంధంబునందు చతుర్థా
శ్వాసము సంపూర్ణ
ము.

END OF
TITLE